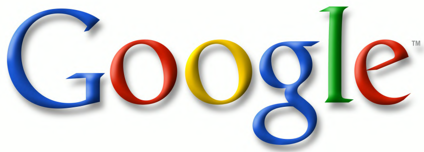

STAAT

VAN DEN

LANDBOUW

IN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

STAAT

VAN DEN

LANDBOUW

IN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN,

GEDURENDE DEN JARE 1822,

Opgemaakt en uitgegeven op last van den Minister voor het Publieke Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Kolonien.

'SGRAVENHAGE,
TER ALGEMEENE LANDS DRUKKERIJ,
1823.

In den gedrukten Staat van den Landbouw over den jare 1819, is de volgende misslag ingeslopen:

Op bladz. 141, reg. 8 en 9 staat: « zulk een landgoed brengt gewoonlijk op van het bunder, moet zijn: *op zulk een landgoed wordt gewoonlijk op één bunder gezaaid*

STAAT

VAN DEN

LANDBOUW

IN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN,

GEDURENDE DEN JARE 1822.

In den ongemeen zachten winter en warmen zomer van dit jaar, hadden *Vriesland* aan de westzijde, *Drenthe* en de provincie *Groningen* natuurlijk het minst gedeeld, als de noordelijkste van alle Nederlandsche gewesten zijnde. De invloed van dezen winter en zomer was daar echter op menig gewas hoogstaanmerkelijk; doch geenszins overal dezelfde, daar de grond er zeer ongelijk van hoogte, droogte en zwaarte is, en

men er zeer ongelijk door wind, winterwater enz. wordt gekweld; uit welken hoofde de enkele ligging, op zoo of zoo veel noorder-breedte, tot geen algemeen besluit leidt, gelijk bekend is.

Over het algemeen kenmerkte zich de winter door zeer zacht weder, geene vorst, bijna geene sneeuw en geen kouden regen. Voor de ijskelders zelfs kon men niet inzamelen. In *Oostvlaanderen* nam men den thermometer bijna bestendig waar op 44 graden *Fahrenheit*, zelfs veel boven de 55; ja dikwijls boven de 65. Slechts eenige malen daalde hij voor den tijd van weinige uren, onder 32; doch nooit onder 25. Volgens de waarnemingen op halfwege *Haarlem* en *Amsterdam* was de thermometer, gedurende den geheelen winter, niet lager gedaald dan op 30½ graden van *Fahrenheit*. Uit *Utrecht* schreef men, dat de kleigronden, door het wegblijven van natte sneeuw en koude regens, minder gesloten waren. In *Luik* daarentegen herinnerden zich de landlieden niet, de aarde immer zoo moeijelijk in het bebouwen gevonden te hebben als dit jaar; en wel als een gevolg van de in den winter aanhoudend gevallen regen.

De lente was zeer zacht. In *Oostvlaanderen* viel zeldzaam regen, en begon aldaar de thermo-

meter te rijzen tot 76 en 88°, en, in het begin van Junij, tot 91, 94 en 97; in de zon tegen den muur klom hij tot 113 à $117\frac{4}{5}$. Opmerkelijk was het, dat, in den nacht tusschen den 5den en 6den Junij, ten 2 uren na middernacht, die thermometer tot 27 en $24\frac{4}{5}$ daalde, en het dadelijk vroor; terwijl dezelve, op die dagen, 94 en 97 teekende. Hierdoor ontstond er een verschil van omtrent 99° voor al de gewassen, en omtrent 122 voor die, welke tegen den muur stonden. Groote en schadelijke droogte was het gevolg, zoo dat men op het laatste van Augustus en het begin van September er op vele plaatsen gebrek aan water had.

In Maart zag men rondom *Utrecht* groote boonen, van het gewas in het vorige jaar gestort, in vollen bloei. De boomen bloeiden er 3 a 4 weken vooruit; reeds met half Maart deed zulks de roode pruim; in 't begin van April de peer; met half April de gewone boomen, en op het einde der maand waren de eik en de populier in vollen blad. Ook de wijnstok, in 't begin van Mei, die weldra bloeide, terwijl de moerbezie en de acacia hunne bladeren lieten zien.

De zomer had overal bestendig weder, droogte en warmte. De Kommissie van *Antwerpen*

klaagt, met meerderen, over het nadeel, 't welk de groote hette van dit jaar aan de granen en het voeder heeft toegebragt. Zij merkt echter op, dat dit jaar het verschil van gevoelens omtrent het nuttige van een al te droogen, of al te natten zomer, ten voordeele van den eersten, heeft beslist; daar al de granen, die genoegzaam waren opgeschoten, om de hette te kunnen doorstaan, volkomen wel zijn uitgevallen.

Men zal hier echter in het oog moeten houden, welke winter was vooraf gegaan, waarin geene vorst den grond had doen opdroogen. Dit werd door de tegenwoordige zomerdroogte hersteld, welke ook bij elke andere omstandigheid minder nadeel zal te weeg brengen in zulke opene en diepe gronden, als de provincie *Antwerpen*, en naast bijgelegene provincien opleveren, dan in gronden, die minder diep gebouwd zijn, gelijk die in de meeste noordelijke provincien, *Zeeland* uitgezonderd, gevonden worden.

De uitnemende zachtheid van het herfstweder deed op den geheelen veld- en tuinbouw de voordeeligste uitwerking. De inoogsting en zaadbestellingen hebben geregeld kunnen geschieden.

Na de verkwikkende regens van October zag men in *Oostvlaanderen* verscheiden vruchtboo-

men voor de tweedemaal bloeijen, en lentebloemen te voorschijn komen, zelfs, op vele velden, knollen en koolzaad opschieten en bloeijen. De Kommissie van dat gewest beschouwt deze verschijnselen als een natuurlijk gevolg des vroeg aangevangen lenteweders; en de twee groote tijdvakken van droogte in Junij en September, welke het saizoen als 't ware in drie tijdvakken van groei verdeeld hebben. De herfst was, volgens dezelve, eenigermate te beschouwen als een nakomend saizoen, en voor vele planten eene gedwongene lente.

Tot de helft van December was het weder zeer zacht; toen viel de vorst in, welke zich daarna door groote droogte en strengheid heeft gekenmerkt.

De weerkundige waarnemingen blijken verder uit de hier achter gevoegde berigten en tafels.

§ 1. Het *winter-koolzaad*, dat men in *Groningen* veel had gezaaid, leed aldaar van geene winterkoude, maar op menige plaats veel van muizen. Dit maakte er soortgelijk eene verplanting noodig, als veel *Oostvlaamsch* winter-koolzaad, uit hoofde van de najaars-droogte van 1821, onderging. Het gewas kon vroegtijdig geoogst worden, en, voor zoo veel zulks dadelijk ge-

schiedde, gaf het veel uitnemend goed zaad; maar, in het midden van Julij, brak een aanhoudende regen den oogst af, die vervolgens, van tijd tot tijd, hervat en veel slechter voortbrengsel dan men aanvankelijk had geoogst, opleverde, en voor het werkvolk, dat voor den gezamenlijken oogst een bepaald loon ontvangt, zeer nadeelig was. In *Vriesland* was men over de zwaarte van verre weg het meeste zaad niet zeer voldaan. In *Gelderland*, *Noordbraband*, *Oost- en Westvlaanderen*, *Antwerpen* en *Limburg* was hetzelve op de klei de steun der landbouwers, zoo als ook in *Utrecht*, waar de regen van Julij op hetzelve eene goede uitwerking had. In *Henegouwen*, *Zuidbraband*, *Holland* en *Zeeland* was men over het meeste winter-koolzaad ook wel voldaan.

Zomer-Koolzaad werd er, uit hoofde van het vermelde, in de meeste provincien, weinig gezaaid; maar in de *Groninger* veen-kolonien werden nogtans vele geropte en gebrande gronden daarmede bezet, en men deed zulks ook ten aanzien van eenige klei- en zandgronden. Op de *Friesche* zandgronden slaagde het zomer-koolzaad beter, dan elders in die provincie, waar droogte en rupsen het geheel deden mislukken. In *Holland*

en *Zeeland* gaf het ook minder dan het winter-zaad. De zandige grond van *Drenthe* leverde veel zomerzaad voor bijzonder gebruik, ofschoon het van aardvlooijen geleden had. In *Noordbraband* had het op hooge zandgronden en de klei veel gebrek aan vocht; elders slaagde het er zeer goed. Droogte en aardvlooijen teisterden het in *Limburg* en *Henegouwen*.

Van het *Raap-zaad* ging in *Luxemburg* het eerste gezaai gansch verloren; het tweede leed ook van de aardvloo en droogte, maar slaagde noglans vrij wel; en men had er meer dan gemeenlijk in den grond gebragt. Het *Antwerpsche* en *Utrechtsche* leverde ook wel op. In *Antwerpen* had men voor het eerst eene proef met *Kameline* of *Huttentut* genomen, die wel gelukte.

In *Groningen* daalde de prijs der oliezaden tijdens den oogst, maar in *Oostvlaanderen* rees dezelve juist toen uit de laagte, tot welke hij bij het schoone vooruitzigt op den oogst was gedaald, en de Kommissie herhaalde hare aanmerking van het vorige jaar, dat de prijs zich voorheen wel naar den tijdelijken minderen of meerderen overvloed geregeld had, maar dit zints eenige jaren niet meer deed, en de bouw van

kool-zaad derhalve voor den landman op den duur bijna de allervoordeeligste was.

Het menigvuldige nieuwe gezaai groeide veelal uitnemend, en op sommige plaatsen zoo sterk, dat men beducht was, of het wel tegen den winter bestand zou zijn. In *Groningen* leed het hier en daar van ongedierte. In *Vriesland* werd het eerstgezaaide, uit hoofde van de droogte, omgeploegd. In *Utrecht* kwam bij het ongedierte hier en daar veel onkruid, waarvan men het uitwieden verzuimde, en waaronder het jong gewas dreigde te verkwijnen. In *Zeeland* werd, hetgene men in September zaaide, meestal omgeploegd en herzaaid. In *Oostvlaanderen* waren vele planten, uit hoofde van de sterke droogte der laatste helft van Augustus en der gansche maand September, bij het verplanten in een kwijnenden staat; maar juist deze planten zouden, naar men dacht, wel het beste door den winter komen, welke in die provincie den 14den December met eene gematigde vorst aanving, die tot aan het einde des jaars op een bijkans gelijken voet aanhield, en, ofschoon er nog geene sneeuw viel, enkel voor de weligste planten gevaarlijk scheen.

§ 2. *Gerst* was er, om verschillende redenen,

tegen het einde van 1821, in *Groningen* niet veel gezaaid, en het gezaai leed in den vochtigen winter merkelijk, en gaf bij den oogst weinig stroo, maar de korrel viel zwaar genoeg. In *Vriesland* week de winter-gerst in zwaarte voor de zomer-gerst des vorigen jaars. De geringe hoeveelheid van winter-gerst in *Overijssel*, *Zuid-* en *Noordholland* leed veel en gaf weinig. De *Zuid-* en *Noordbrabaandsche*, *Zeeuwsche*, *Geldersche* en *Utrechtsche*, slaagde vrij wel, de *Westvlaamsche* over het geheel middelmatig. De *Henegouwsche* gaf ⅔ van een vollen oogst, maar veel stroo; de *Luiksche*, *Namensche* en *Luxemburgsche*, aan den *Moesel*, een tamelijk goeden oogst. De *Oostvlaamsche* was kort van stroo, doch zwaar van korrel, en vóór den 15den Junij reeds binnen; de *Antwerpsche* vóór den 1sten Julij, en zij was wel niet overvloedig, maar toch wigtig. Op de *Limburgsche* zandgronden zaait men ze niet. Langs de *Maas* leverde zij omstreeks *Maastricht* en *Maaseik* vrij wel op, maar verder benedenwaarts minder dan middelmatig. Op vele plaatsen stikte zij onder het opslag van aldaar achtergeblevene paardenboonen en wikken.

Met de *zomer-gerst* ging het in *Groningen*,

eendanks de slechte vooruitzigten, die de voorjaars droogte opende, en niettegenstaande er bij den oogst veel regen viel, nog haast even gunstig als met de winter-gerst. In *Vriesland* was vooral de zomer-gerst kort en schraal van stroo, doch, daar er weinig koolzaad omgeploegd was, had men er niet veel gezaaid. In *Drenthe* waar men ze slechts voor bijzonder gebruik zaait, slaagde zij nog al tamelijk wel; in *Overijssel*, *Gelderland*, *Utrecht*, *Holland*, en verder ten zuiden, liep het met de Maartsche en zomer-gerst, voor zoo veel men ze er teelde, zeer slecht af, uitgezonderd in *Henegouwen* en het *Limburgsche* kanton *Hasselt*. In *Namen*, waar men anders van dit gewas eenen middelmatigen oogst zou hebben gehad, werd er nog op het veld veel door de muizen verslonden.

Dat ongedierte aasde in *Groningen*, *Utrecht* en *Gelderland* sterk op de nieuw gezaaide wintergerst, die zich overigens aldaar en in *Vriesland* wel vertoonde. Om den lagen prijs der gerst had men ze in *Utrecht* tegen den winter weinig gezaaid. In *Oostvlaanderen* was daarentegen de prijs zoo laag niet, en men dacht, dat hij nog een weinig rijzen zou.

§ 3. *Rogge*. De *Groningsche* was veelal vroeg

rijp en kwam vroegtijdig binnen. De aldaar genoemde roode roest kwam in de rogge: dit en droogte, hadden haar veel doen lijden, doch de opbrengst was deugdelijker en grooter, dan men had verwacht. In *Vriesland* was zij ligt van stroo, doch vrij zwaar van korrel. In *Drenthe* had met de winter-rogge het omgekeerde plaats; en er was daar ook, gelijk in *Groningen*, eene roodheid op de aren in het begin van Junij, hetgeen de landlieden mede het roode of roest noemden, en voornamelijk op de schraalste rogge bespeurd wierd. Men dacht dat deze roodheid door de langdurige droogte werd veroorzaakt. In hoe verre dit met de brand-aren in de tarwe overeenkomt, hetgeen in de rogge hoogst zeldzaam *is*, kunnen wij niet bepalen. Ook de zomer-rogge was er als in *Groningen* en *Utrecht* slecht. De *Overijsselsche* winter-rogge gaf veel stroo en kleine korrels, die intusschen veel meel opleverden. Nagenoeg even goed was de hoedanigheid der korrels in *Gelderland*, waar men inmiddels een zeer matigen oogst van rogge had en de prijs laag doch aan het rijzen was. Dit was hij in *Utrecht* ook, waar de winter-rogge op de ligte zandgronden slecht, op de klei middelmatig, maar op den zwaren zandbodem of zweetgronden,

die men er *Bunten* noemt, en welke tegen droogte bestand zijn, veelal zwaar van korrel, doch kort en schraal van stroo. In *Holland* en *Zeeland* was men over de rogge vrijwel voldaan; alleen mislukte zij op de *Rijnlandsche* zandgronden bijkans geheel, uit hoofde van de voorjaars-droogte.

Op de hoogere gronden van *Noordbraband* oogste men eene geringe hoeveelheid van rogge; waar de grond lager en vochtiger was, leverde het gezaaide meer op; omstreeks de hoofdplaats gaf het zelfs veel. De hoedanigheid was uitnemend en de nieuwe rogge, inzonderheid als zaairogge, sterk gezocht. Velen kwamen tot dit oogmerk van tusschen *Maas* en *Rijn*, waar de muizen vreesselijke verwoestingen aangerigt hadden, en men op de nieuwe *Noordbrabandsche* gesteld was, om dat men zich verzekerd houden kon van ze echt en zuiver te bekomen. Dit deed derzelver prijs merkelijk rijzen. In *Oostvlaanderen* ontstond er eene soortgelijke rijzing, uit hoofde van de slechte opbrengst der rogge bij het dorschen. Zij had er in het voorjaar wel gestaan, maar was genoodrijpt, en werd zoo vroeg geoogst, dat men op zekere plaats nabij *Gent* den 23sten Junij brood van nieuwe rogge

te koop vond. In *Westvlaanderen* was de rogge insgelijks klein, maar goed van korrel. In *Antwerpen* meestal ook, maar de korrels uit het *Turnhoutsche*, en meer andere streken, leverden veel minder uit, dan zij beloofden. In het *Limburgsche* was men, zoo ook in sommige oorden van *Zuidbraband*, *Henegouwen*, *Luik* en *Namen*, over het stroo uitnemend voldaan. De korrel viel er zeer klein, maar even zwaar als in menig andere gewest des rijks. De prijs evenaarde genoegzaam dien der tarwe. Dit had ook in het *Luxemburgsche* plaats, waar de droogte, even als in de andere zuidelijke provincien, voor de grootte der korrels veelal zeer hinderlijk was geweest. Op landen die te voren met klaver bezaaid waren geweest, rigtten de slekken in het *Luxemburgsche* onder de rogge zoo veel verwoesting aan, dat vele akkers in het najaar herzaaid moesten worden. In menig oord des Groothertogdoms, waar men rogge en tarwe vermengd op denzelfden akker zaaide [en welk vermengd graan men in *Braband* noemt masteluin of mastelein, en deze zaaijing gezegd wordt: het land masteluinen] ging de rogge, vooral zoo er op den akker te voren klaver had gestaan, meestal verloren,

maar hield de tarwe beter stand. De *Spelt*, waarvan men in het arrondissement *Mouche* brood bakte, slaagde dit jaar uitnemend in hoeveelheid en hoedanigheid, en dit voortbrengsel was er zeer goedkoop Op de *Namensche* kalkgronden werd de spelt naauwelijks een voet hoog, en leverde zij ook weinig op.

De nieuw gezaaide winter-rogge stond in *Vriesland*, *Zeeland* en *Zuidholland* wel; in *Groningen* heel welig; maar zij leed er hier en daar van slekken en nog meer van muizen. In *Overijssel* achtte men het nieuwe gewas haast al te welig. Zeer voordeelig stond het in *Gelderland*, *Limburg* en elders, met name ook in *Utrecht*, uitgezonderd dat het hier op de lagere gronden van slekken en muizen te lijden had, en men in sommige stukken veel opslag van onkruid zag.

§ 4. *Tarwe* oogstte men vroegtijdig in *Groningen*, waar zij weinig van dus genoemden brand geleden had, maar nogtans voorbeeldeloos slecht viel. De *Vriessche* en *Overijsselsche* tarwe was daarentegen goed van hoedanigheid, en men beklaagde zich ten aanzien van de hoeveelheid ook niet. In beide opzigten was men over de *Geldersche* tarwe wel voldaan. De *Utrechtsche* gaf wel niet veel stroo, maar een overvloed van

koren, en men koos hetzelve, tegen de gewoonte boven dat van vorige jaren. In *Noordholland* was het gewas ongelijk; in *Zuidholland* viel de winter-tarwe voortreffelijk uit, de weinige zomer-tarwe, welke men er had geteeld, was ook wel gelukt. In *Zuidbraband* en *Zeeland* had men hier en daar insgelijks een weinig zomer-tarwe gezaaid, maar daarvan was er bijkans niets gekomen. De andere tarwe had in *Zeeland*, waar de vochtige winter den zwaren grond te digt had gemaakt, weinig stroo. Omstreeks *Sluis* was er in vele stukken brand, tegen het midden van den vroegtijdigen oogst had men op *Walcheren* veel regen. Het graan was over het geheel zeer goed en volwassen, en men won ½ last per morgen. Zeer voldaan was men ook in *Noordbraband* over de tarwe, schoon zij weinig stroo gaf. De witte werd in de landen van *Altena* en *Heusden* door slekken aangetast, die de roode ongemoeid lieten.

In de *Oostvlaamsche* districten van *Gent*, *Eecloo* en *St Nicolaas*, gaf de groote hitte van Junij veel stroo maar weinig en slecht graan; doch in de andere oorden der provincie, en in die van *Westvlaanderen* was de oogst ongemeen voordeelig. De prijs verhief zich tevens een

weinig. De *Antwerpsche* tarwe gaf goed koren maar weinig stroo. In het *Limburgsche* had men, uitgezonderd omstreeks *St. Truijen*, een goeden oogst van wintertarwe. In hetzelfde voorregt deelden verreweg de meeste kantons van *Zuidbraband*; doch in die van *Aarschot*, *Diest* en *Wolverthem* won men weinig stroo. In *Henegouwen* wierd het nadeel der groote voorjaarsdroogte voor de tarwe, nog juist in tijds, door een gevallen regen weggenomen, en dit gewas slaagde er nog beter dan de rogge. In *Luik* was de tarwenoogst even goed als in die *Namensche* oorden, waar zich tarwe laat bouwen, en in de *Luxemburgsche*, zoo men de gronden, die in het vorige jaar met klaver bezet waren geweest, uitzondert. Daar leed de tarwe van slekken, en was tevens de aarde voor haar min doorwerkt. Bij het dorschen vond men er vele korrels met brand bezet. Soortgelijk bederf in het koren der *Zuidbrabandsche* kantons *Halle*, *Herinnes*, *Geneppe*, *Waveren* en twee land-kantons van *Nijvel* gaf den Secretaris der Commissie aanleiding, om bevestigd te zien, het geen reeds door *J. Banks* in Engeland zoo duidelijk is aangetoond en door afbeeldingen opgehelderd in zijn stuk: *on*

the blight in corn London 1805, dat dit bederf, *mielle* en *epis noir* genoemd, verwekt wordt door zeer kleine paddestoelen, en zeer fijn zaad op de zaden der tarwe, gerst, maïs en haver werpt, welke daarvan gansch doordrongen worden en waardoor de aren in omvang grootelijks toenemen, wordende de zaden van de maïs soms een duim dik, door dit ongemak.

Winter-tarwe had men tegen het einde van het jaar in *Groningen*, minder dan gewoonlijk, in den grond gelegd, omdat men al wederom veel gronds tot koolzaad bezigde. Zij had van de muizen, en, hier en daar, vooral op het boonenland, van de slekken te lijden. Dit laatste meldde men al mede uit *Utrecht* nopens het nieuwe gezaai, terwijl het onkruid in sommige stukken de overhand dreigde te krijgen, daar de bruikers, door hunnen tegenspoed, teruggehouden werden van wieders aan het werk te zetten. In *Gelderland* en *Limburg* stond de nieuwe wintertarwe uitnemend; in *Overijssel* haast al te welig. In *Oostvlaanderen* had men te haren opzigte geene vrees voor den winter, zij had hier en daar in *Zuidholland* tegen onkruid en muizen te worstelen. In *Zeeland* had men wegens het onkruid reeds vele stukken omge-

ploegd en vreesde men het ten aanzien van nog meer anderen te zullen moeten doen.

§ 5. *Haver* slaagde in *Groningen* enkel op versch omgeploegde graslanden; elders verdorde alles, of gaf het allerslechtste graan en stroo. Intusschen won men van den opslag van toevallig op het veld gelatene haver uit den vorigen oogst, op meer dan eene plaats, een goed slag van dit graan, hetgeen een lid der commissie uitlokte, om het zaaijen van haver, tegen den volgenden winter, te beproeven. In *Vriesland*, *Overijssel* en *Gelderland* gaf de haver weinig stroo, en was de korrel, even als in *Drenthe*, ligt. In *Utrecht* viel de haver en het stroo op de veen- en lagere zandgronden tamelijk wel uit. Op akkers, waar de haver in het najaar uitgevallen of uitgeregend was, en men vervolgens tarwe had gezaaid, werd deze door den opslag van die haver verdrongen, gelijk in *Groningen*, als of het gezaai niet uit tarwe, maar uit haver had bestaan. Op het *Zuidhollandsche Voorne*, *Putten* en *Rozenburg* gaf dezelve een goed gewas; elders in *Holland* slaagde zij, zoo als in *Zeeland*, *Antwerpen* en *Westvlaanderen*, veel minder. Er was aldaar intusschen weinig gezaaid, daar er weinige wintergewassen onder-

geploegd waren geworden. In *Noordbraband* werd de haver veelal, om den wil van het stroo, met de zeissen afgemaaid. Zeer drukkend viel het mislukken van dit gewas voor de *Maasdorpen*, waar, uit vrees voor overstrooming of kwelwater, geen winterkoren gezaaid kon worden.

In *Oostvlaanderen* werd er veel herzaaid, en rekende men op het overblijvende zeer weinig, maar dit gewas gaf over het geheel § van een tamelijk goed jaar. De verschillende uitzigten, welke het voor en na opleverde, deden de markten gestadig rijzen en dalen, en de prijzen verschilden voorts ook grootelijks naar de meerdere of mindere deugdelijkheid van het graan. In *Limburg* was de prijs tamelijk hoog, daar men er het gewas als mislukt beschouwen kon, en er onder het weinige geoogste nog vele brandkorrels gevonden werden. Het weinige, dat men in *Luik* won, was zeer goed. In *Namen* scheen de haver op menige plaats onmiddellijk uit den grond voort te komen, zoo kort was het stroo; en van het graan won men slechts de helft van een gewonen oogst, hetgene voor de kantons, waar dit het hoofdgewas pleeg te zijn, zeer nadeelig was. In *Luxemburg* maakte de kortheid van het stroo, dat de haver veelal af-

gemaaid moest worden. De korrel was, naar evenredigheid, beter, maar de oogst nogtans zeer middelmatig, en de prijs rees vrij hoog, dat voor velen, die haver voor hun vee koopen moesten, drukkend viel.

§ 6. De *Paardenboonen* werden in *Groningen* vroeg rijp, en waren hard en droog, doch slecht, en zeer gering in hoeveelheid. De slekken en ander ongedierte hadden er vele vóór en bij het kiemen verslonden, en vele werden vervolgens aan muizen en ratten ten prooi. Eenige op het veld achtergeblevene kiemden en gaven planten, die in November, ten gevolge van het schoone weder, bloeiden. In *Vriesland*, *Overijssel*, *Gelderland*, *Noordholland*, *Westvlaanderen* en *Limburg* vielen *paarden-*, *duiven-* en *witte boonen* alle even slecht uit. Met de *Utrechtsche*, *Zuidhollandsche*, *Zeeuwsche*, *Zuidbrabandsche* en *Antwerpsche* witte boonen ging het beter; maar de overige boonen mislukten in de laatstgenoemde provincien geheel, of leverden, zoo als de *Zeeuwsche*, slechts het noodige voor bijzonder gebruik. In *Oostvlaanderen* slaagden de verschillende soorten van boonen zeer wel; in sommige *Zuidbrabandsche* kantons vrij wel, doch elders middelmatig, of slecht, zoo als in

Henegouwen en *Namen* bijkans overal. In *Luik* won men vele witte boonen, maar het eerste gezaai der andere boonen werd door insekten verslonden. Nu herzaaide men, tegen den 15den April, eenige velden, dat in *Oostvlaanderen* ook werd gedaan; en daarvan won men eene vrij goede hoeveelheid boonen, maar weinig stroo. In *Luxemburg* gaven de witte boonen boven verwachting veel, de overige slechts middelmatig.

§ 7. *Erwten.* Hiermede ging het in *Groningen* niet beter, dan met de paardenboonen, ten grooten nadeele van den landman; in *Vriesland* iets beter, doch er stonden aldaar weinige te velde, dat den prijs deed klimmen; in *Overijssel* had men een tamelijk goed gewas; in *Gelderland*, *Utrecht* en *Holland* een slecht, uitgenomen omstreeks het *Zuidhollandsche Rhoon* en op *Goedereede* en *Overflakkee.* Op het *Zeeuwsche Walcheren* en elders had men een vrij goed gewas, maar elders in *Zeeland*, even als in *Noordbraband*, *Antwerpen*, *Limburg*, *Luik* en *Luxemburg*, een slecht; in *Westvlaanderen* daarentegen een goed. In vele *Zuidbrabandsche* kantons gaven zij een halven oogst; elders nog minder, maar in menig kanton was het gewas zeer goed. In *Henegouwen* en *Namen* mislukte het geheel,

Zeer slecht was ook het voortbrengsel der *Luxemburgsche* wikken, uit hoofde van aardvlooijen en van gebrek aan regen; in het *Zuidbrabandsche* kanton van *Glabbeek*, het eerste van *Leeuwen* en het tweede landkanton van *Tienen* slaagden de wikken even goed als de witte boonen: in het kanton van *Grez* middelmatig. In *Henegouwen* en *Utrecht* vielen wikken en linzen slechts zeer matig uit.

§ 8. *Boekweit.* Dit was een der gunstigste gewassen van het jaar, welks zuidelijke herkomst hetzelve voor het verduren van veel droogte en warmte vatbaar maakt; het stoelde bijkans alom, waar men het zaaide, heerlijk uit, tot dat de nachtvorst van den zomer-zonnestilstand het gewas op menige plaats geweldig kwijnen deed. In *Groningen* werden vele stukken omgeploegd; maar andere, ook door de vorst aangetastte, verkwamen naderhand uitnemend; en gaven, vooral, wanneer men ze door bijzaaijen aanvulde, een goeden oogst. Dat op veengronden gezaaid was, leed minder, dan de zandboekweit en de laatgezaaide minder dan de vroeg opgekomene. Deze was daarentegen in het zuiderdeel des Rijks beter tegen de droogte bestand, dan de later gezaaide, welke den grond onder zich minder beschaduwde.

Uit Vriesland, *Drenthe* en *Overijssel* kwamen er wegens dezelve ook verblijdende berigten in. In *Gelderland* zou zij weinig opgebragt hebben, waren niet de prijzen nog al tamelijk hoog geweest. In *Utrecht* viel zij wel ongelijk uit, maar toch over het geheel allervoortreffelijkst, zoo in korrel als in stroo; waartoe het gunstige weder, dat men hier zoo als elders bij den oogst had, veel bijdroeg. Hier en daar op roggelanden in de laatste helft des jaars gezaaide boekweit bloeide in den aanvang van September, doch kon weinig geven. Door nachtvorst in *Noordholland*, evenmin als in *Utrecht*, gehinderd, slaagde dezelve ook aldaar uitnemend. In *Noordbraband*, *Limburg*, *Zuidbraband*, *Oostvlaanderen* en *Antwerpen* was men over de boekweit genoegzaam voldaan, ofschoon zij in de laatstgenoemde provincie en *Zeeuwschvlaanderen* van nachtvorst geleden had. In de *Luiksche* omstreken van landen, waar men ze ook teelde, leed zij geweldig van de droogte.

§ 9. *Aardappelen.* Slecht was deze teelt, uit hoofde van de voorjaarsdroogte, volgende vorst, verder gebrek aan regen bij het eerste spruiten, hier en daar op het loof azende slekken en vastheid van den grond bij het poten, ten gevolge

van den natten winter en het hoog winterwater. In *Vriesland* had men er minder dan gewoonlijk gepoot, en klaagde men over de geringe hoeveelheid van het voortbrengsel, dat veelal zeer klein van stuk was. In *Groningen* vond men de aardappelen tevens min smakelijk. In *Drenthe* vielen zij ook klein, en hier en daar in *Overijssel* een goed gewas; in *Gelderland* een gering, in *Utrecht*, *Holland* en *Zeeland*, een middelmatig, en hier was de prijs hooger dan in de voorgemelde provincien. De *Noordbrabandsche* vroege aardappelen leverden een goed voordeel op. De winter-aardappelen vielen er op de hooge zandgronden slecht, en hoe lager en zwaarder de grond was, hoe beter hij voortbragt. Genomene proeven met de dusgenoemde *Lankmans* bevestigde het daaromtrent reeds bevorens uitgebragt oordeel, dat zij voor menschen ongeschikt, maar tot beestenvoeder niet ondienstig waren. In *Oostvlaanderen* mislukten de vroege aardappelen en steeg de prijs der oude, die in menigte voorhanden en tot dus ver niets waardig geweest waren. De late aardappelen slaagden over het geheel zeer middelmatig; echter waren de markten wel voorzien, en de prijzen niet hoog. Uit *Limburg* kwamen haast even gelijke berigten. De *West-*

vlaamsche en *Antwerpsche* aardappelen gelukten slechts tamelijk. In *Zuidbraband*, *Henegouwen*, *Luxemburg* en *Luik* was men over de aardappelenteelt in haar geheel voldaan, maar op de *Namensche* dorre gronden mislukte zij ganschelijk, ofschoon zij elders in deze provincie ook wel slaagde.

§ 10. *Vlas* had men in *Vriesland* zeer veel gebouwd. Hetzelve was uit hoofde van de droogte, kort en grof van halm, maar gaf zaad genoeg, dat wel gewonnen werd. In *Drenthe* won men van het gezaaide niet veel vlas, maar hetzelve was goed. In *Overijssel*, *Gelderland*, *Holland*, *Zeeland* en *Zuidbraband* was de uitslag over het algemeen min gunstig. Het *Noordbrabandsche* vlas viel zeer kort, mager en spillig, maar anders goed van hoedanigheid; *Oostvlaanderen* had slechts $\frac{1}{5}$ van een gewonen oogst. Nogtans bleef de prijs er beneden de gewone hoogte; zoo veel vlas was er nog van de twee vorige jaren in de provincie, en die van *Westvlaanderen*, waar de oogst thans op niets neder kwam. In *Henegouwen*, *Luxemburg* en *Antwerpen*, was het vlas slecht, maar het zaad beter. Het *Limburgsche* zaad voldeed evenmin als de draden.

§ 11. *Hennep.* Hiervan leveren de vijf noordelijkste provincien weinig of niets op. De *Utrechtsche* overschaduwde welhaast hare standplaats. Zij werd wel niet lang, maar zwaar van steng, en gaf veel saling, die wel geplukt werd. De gelling gaf veel af. De *Zuidhollandsche* hennep slaagde in den *Alblasser-* en *Krimpenerwaard* uitnemend wel; maar elders liep het daarmede zoo gunstig niet af. Genomene proeven met *Chineeschen* hennep gaven min gunstige uitkomsten, hoezeer ook de sterke warmte daaromtrent het beste deed hopen. De weinige *Noordbrabandsche* hennep in de landen van *Altena* en *Heusden* slaagde zeer wel De *Oostvlaamsche* ging de verwachting te boven. Proeven met *Chineeschen* hennep in deze provincie, bewezen, dat er daarvan bezwaarlijk zaad zou te winnen zijn, ten ware men hem vroeger zaaide, en het gewas dan ook zoo veel warmte genoot als in dit jaar. In *Zuidbraband* slaagde de hennep, voor zoo veel men hem er bouwde, vrij wel, maar in *Limburg* en *Namen* viel hij tegen. De *Henegouwsche* en weinige *Luiksche* leverden een goeden voorraad van zaad op. In *Luxemburg* was de uitkomst middelmatig.

§ 12. De *Tabak* slaagde in *Gelderland* zeer

ongelijk. Nopens de *Utrechtsche* berigtte men, dat het moeijelijk was geweest, om de planten aan den groei te krijgen. Waar dit gelukt was, hadden zij een goeden pluk opgeleverd; maar de planters bekwamen echter ook daar hunne kosten niet terug; en medelijden met de menigvuldige menschen, die door hen zoo lang aan brood geholpen waren, was het voornaamste, waarom zij met een bedrijf aanhielden, dat onder den invoer van *Duitschen* en *Deenschen* tabak verkwijnt. In *Oostvlaanderen* had men slechts ¼ van de vorige hoeveelheid geplant, en was dit zeer wel gelukt. In *Noordbraband* en *Limburg* had men van allen tabaksbouw afgezien. Het weinige, dat men in *Zuidbraband* en *Henegouwen* bouwde, gelukte meestal wel.

§ 13. De *Meekrap*, die op de *Zuidhollandsche* eilanden gedolven werd, was goed van wigt en hoedanigheid. De jarige van *Voorne*, *Putten*, *Strijen*, den *Dordschen Waard* en *Rozenburg* was wel gegroeid Diegene welke men op *Goedereede* en *Overflakkee* in het voorjaar plantte, leed veel van de droogte en moest meestendeels omgeploegd worden. In *Zeeland* greep daaromtrent hetzelfde plaats. De tweejarige *Zeeuwsche* viel in het algemeen wel uit, doch

leverde, uit hoofde van de droogte, op *Schouwen* en *Duiveland* geen voordeelig beschot op; en de werkzaamheid werd er door de hardheid van den grond vertraagd. Van *Noordbeveland* en *Tholen* kwamen nog meer klagten in. De *Dordsche*, *Strijensche* en *Beijerlandsche* meekrap was bijzonder laag van prijs. *Antwerpen*, waar men veel meekrap van goede hoedanigheid had ingezameld, beklaagde zich inzonderheid over het regt van 5 percent op den uitvoer, waarbij nog eene twee of driejarige verponding van het gebruikte land ten laste van den kweeker komt. Dit schijnt ook op de *Limburgsche* meeteelt invloed gehad te hebben; en over het algemeen bestreed de prijs de opbrengst aan de schatkist en de verdere kosten niet. In *Noordbraband* was men over het gewigt en de hoedanigheid der gedolven meekrap wel voldaan; daar men doorgaans 1400 à 1500 nederlandsche ponden van het bunder reedde, maar de nieuw geplante kwijnde er geweldig. Dit deden bijzonderlijk ook de planten, waarmede de heer MARTINI op zandgronden proeven nam; maar zij groeiden vervolgens ongemeen sterk door, en de voormaals op soortgelijke gronden geplante bragt bij de uitdelving een ruimen voorraad van

zeer goede wortelen voort, te weten ⅝ van een bunder, in 1820 beplant, en waarvan de wortel in 1821 gedolven werd, bragt op 900 nederlandsche ponden, welke in het voorjaar van 1822, tegen *f* 38 de 100 nederlandsche ponden verkocht zijn, dat is tegen den prijs der beste *Zeeuwsche* meekrap, welke niet hooger heeft kunnen gelden. De menigvuldige planten, die van het in *Zuidholland* uitgedeelde alizarizaad kwamen, groeiden zeer wel voort, en eene uitgedolvene plant van het vorige jaar leverde eene krop, die boven verwachting schoon was.

§ 14. *Cichorei* bouwt men in *Groningen* steeds met voordeel in de nabijheid van cichorei-fabrijken. De voordeeligste handelwijze daarbij is, volgens het gevoelen der commissie dezer provincie, dat zij op rijen gezaaid worden, de grond er tusschen geploegd en het land, na de inzameling der wortelen, met tarwe of rogge besteld worde. In *Vriesland* staan verscheidene cichorei-fabrijken, om voormaals vermelde redenen, stil. De weinige cichorei, die men er nog bouwt, slaagde wel; even eens gelukte die gene, welke men omstreeks *Gent* en *Geersberge* meer en meer voor de *Gentsche* fabrijken teelt. Ook *Antwerpen* levert thans een weinig cichorei, die wel gelukte,

Even gelukkig slaagde de *Limburgsche* bouw, die echter van jaar tot jaar afneemt. In *Zuidbraband* won men hier en daar wortelen, die, wegens de droogte, klein en vezelig waren. De *Henegouwsche* vielen daar en tegen zwaar, maar de teelt was er even gering als in het *Luiksche* en *Namensche*, waar zij ook voordeelig genoeg uitviel.

§ 15. De *Hoppe* leverde in *Drenthe* eene tamelijk goede pluk. In *Noordbraband* was het een der voordeeligste gewassen. In *Oostvlaanderen* achtte men hetzelve tegen het einde van Junij verloren. De groei stond stil, de plant was sterk door de roest aangetast en met zwarte vlooijen overladen, maar zij verkwam in de twee volgende maanden derwijze, dat men over het geheel wel voldaan was. Dit maakte eenige speculatie, welke het slechtste vooruitzigt had te weeg gebragt, voor de opkoopers zeer nadeelig, vooral daar men in *Westvlaanderen* een dubbelen oogst had, en de hop in *Henegouwen* en *Zuidbraband* ook wel slaagde. In *Luik* viel zij zeer schoon, maar klein en ligt. In *Namen* en *Luxemburg* teelt men slechts een weinig voor bijzonder gebruik.

§ 16. De *Moeslanden* konden in *Groningen*,

om de vochtigheid van den grond, doorgaans eerst omstreeks de helft van April, bezaaid worden, en nog slaagden de eerst gebouwde keuken-vruchten veelal tamelijk slecht; maar de latere, als snijboonen enz gaven een zeer overvloedig gewas, en alles kwam ongemeen vroeg aan. Waar de grond der moeslanden min vochtig was, zoo als die van vele in *Vriesland*, leed een en ander gewas veel van droogte, dat met de keukenvruchten der *Drentsche* en *Overijsselsche* tuinen het geval insgelijks was. De *Geldersche* moeslanden bragten, om de droogte, weinig op. De *Utrechtsche* leden tevens van slekken. Bijzonder gedijden intusschen in *Utrecht* en *Holland* snijboonen, salade, komkommers enz. De meeste groenten waren smakelijk en goedkoop. In *Zeeland* ging het met de moeslanden redelijk wel. Uit *NoordBraband* kwamen velerlei klagten in, doch men had er; over het geheel, reden tot tevredenheid. In *Oostvlaanderen* had men den 20sten April reeds dop-erwten van het opene veld, en den 10den Mei waren dezelve zeer overvloedig; maar nu volgde er welhaast gebrek aan markgroenten en de kweekers hadden bijkans geene planten, om den grond verder te bezetten. Men bezigde daartoe zelfs

het zwakste en onoogelijkste; maar alles sproot heerlijk uit, en men bekwam een overvloed voor den herfst en winter. In *Limburg* en *Zuid-braband* verhielpen regens, aan het einde van September, de schrale opbrengst der moeslanden, waarover men uit *Henegouwen*, *Namen* en *Luik* insgelijks klaagde. In *Luxemburg* was men vrij wel te vreden.

§ 17. *Kool.* In *Groningen* werd de winterkool spoedig rijp. De zomerkool was er, uit hoofde van de droogte, in hoeveelheid en hoedanigheid gering. In *Vriesland* tierde de latere kool vrij wel. In *Drenthe* won men op de laagste gronden de beste kool. In *Gelderland* was de droogte voor het gewas zeer hinderlijk. In *Utrecht* verhielp de gunstige nazomer het slechte vooruitzigt, en waren kool en bloemkool, vooral de laatgeplante, goed en overvloedig, In *Overijssel*, *Noordholland* en *Noordbraband*, had men ook overvloed, maar in de laatste provincie mislukte veel bloemkool uit hoofde van de zoogenoemde kwade voeten, waartegen de commissie dienstig achtte, dat men de planten, vóór dat men ze zettede, in eene brij van houtasch en water doopte. In *Oostvlaanderen* bezigde men zelfs de ellendigste planten, die

echter heerlijk opgroeiden. De *Zuidbrabandsche* koolsoorten slaagden in sommige kantons zeer wel, maar elders wederom zeer slecht, uit hoofde van ongedierte of gebrek aan vocht. In *Henegouwen* leden zij daarvan vrij algemeen ten sterkste. In *Luik* gelukten zij omstreeks de hoofdplaats; maar elders, zoo als in *Namen*, veel minder. In *Luxemburg* slaagde, op de enkele bloemkool na, alles vrij wel.

§ 18. *Fijne zaden* vielen in *Noordholland*, uitgezonderd het kanariezaad, tegen; in *Rijnland* en *Delfland* kwamen zij tot volle rijpheid, en won men ze in overvloed. Het gewas van ajuinzaad op *Goedereede* en *Overflakkee* was slechts matig. In *Zeeland* leden de fijne zaden, uit hoofde van de droogte, veel; in *Antwerpen* was de hoeveelheid gering, maar de hoedanigheid uitnemend. In *Zuidbraband* ging het hiermede, voor zoo veel men zich aldaar met dezelve ophoudt, tamelijk wel. In *Henegouwen* won men veel mosterdzaad. In *Luik* en *Namen* slaagde men zeer ongelijk. In *Luxemburg* zamelde men veel goed zaad voor eigene moeslanden en tuinen.

§ 19. *Vruchtboomen* bloeiden in *Groningen* vroeg, lang en sterk, en gaven veel vrucht. Van fijne vruchten had men er echter geen overvloed.

De aalbezien vielen er slecht, en de heesters en boomen namen weinig toe in hout. Voorbeeldeloos vroeg rijpten in *Friesland* de menigvuldige appelen, perziken en druiven. In *Drenthe* oogstte men, benevens vele appelen, zeer vele okkernoten. De verdere boomvruchten waren er min overvloedig. In *Overijssel* stond het daarmede ongelijk, doch men had er vele uitnemende fijne vruchten. *Gelderland* leverde zeer vele kersen en verdere boomvruchten, die heel vroeg rijp wierden.

In *Utrecht* werden de winterperen reeds in October week, en waren ook niet duurzaam. De kersen vielen er, uit hoofde van de droogte, klein, vele andere vruchten waren er overvloedig, doch de muizen deden schade aan perziken en druiven. *Noordholland*, *Rijn-* en *Delfland* hadden zeer vele boomvruchten. Elders in *Holland* en *Zeeland* was de oogst middelmatig, en vele vruchten waren er wormstekig. In *Noordbraband* had men geen pruimen, kleine kersen en kastanjes, vele okkernoten en vele vroeg rijpe druiven. De wijngaarden, die geen rijp gewas gaven, werden als daartoe, bij de sterkste proef, in dezen warmen zomer buiten staat bevonden, omgehakt. Met de appelen en peren liep het, ten aanzien van

den overvloed, verschillend af. In *Oostvlaanderen* rijpten de druiven reeds in Augustus en de okkernoten een weinig later. Deze vielen er zeer menigvuldig en goed, zoo als ook de kersen, perziken, enz. Men plukte er vele witte en zwarte aalbezien, maar geene roode. *Limburg* had vele appelen en peren. *Zuidbraband* velerlei vruchten in overvloed, maar alles vroeg rijp en veel vroeg rot. De *Henegouwsche* winterperen moesten in November en December gegeten worden. Van de overvloedige appelen maakte men in die provincie veel edik.

In *Luik* droogde men vele pruimen, en waren de appelen en peren in sommige streken overvloedig, maar elders niet. Vele vruchten waren er wormstekig. In *Namen* had men slechts overvloed aan kersen, pruimen en abrikozen. De *Luxemburgsche* ooftboomen, welker aantal steeds toenam, gaven een overvloed van de meeste vruchten, maar weinig zulke peren, van welke men aldaar perendrank plagt te maken. Van de wijngaarden hadden die der vochtigste plaatsen het meeste opgeleverd. De wijn was zeer goed, en men had dien tegen een goeden prijs verkocht. De *Luiksche* wijngaarden hadden insgelijks wel opgebragt. Men

verheugde zich over de hooge regten op de vreemde wijnen.

§ 20. De opgaande *Woudboomen* maakten in *Groningen* weinig schot; de *Vriessche* leden in het voorjaar eenigzins van den harden wind, doch groeiden vervolgens welig. In *Drenthe* kwijnde het verpootte plantsoen, uit hoofde van de droogte. Het overige maakte er veel hout, zoo als ook in *Overijssel* en *Gelderland*, waar er inmiddels aan het planten van nieuwe bosschen weinig werd gedaan, daar vele dennen er slechts een spotprijs opbragten, ja, om de bezwaren der vervoering, bijkans onverkoopbaar waren. De *Utrechtsche* eiken droegen veel, en de boomen groeiden in het algemeen wel, uitgezonderd de dennen. De insekten deden weinig nadeel. In *Holland* verdorden vele sparren; en vele andere boomen werden door de winden in hunnen groei gestremd, ja omgerukt of geknot. Dit laatste gebeurde vooral aan die genen, van welke men zware takken afgehouwen, en welker gaafheid men daardoor verminderd had. In de *Zeeuwsche* distrikten van *Tholen* en *Hulst* leden vele boomen even zeer van de droogte als in *Zuidbraband* en *Oostvlaanderen*, waar zeer harsachtig geboomte daardoor evenwel minder benadeeld werd. In

Noordbraband meende men op te merken, dat een droog jaar voor de boomen gunstiger was, dan een vochtig. Inmiddels leden er vele boomen van rupsen, en de dennen, als te voren, van wormen, die in de jonge scheuten staken, doch ook niet sterker. In *Westvlaanderen* groeide het hout sterk, even als in *Antwerpen.* Ook hier had men intusschen vele rupsen: men klaagde er over houtschenderij, en het verpootte plantsoen wilde er niet wel voort. Aan deze uitzondering was de sterke groei van het *Limburgsche* en *Henegouwsche* hout insgelijks onderhevig. In *Luik*, *Luxemburg* en *Namen* won men vele eikels, en groeide het gezamenlijke hout sterk.

§ 21. *Hakbosschen.* In *Groningen* schoten zij slecht; de *Vriessche*, de *Drentsche*, de *Overijsselsche*, *Geldersche*, *Luiksche* en *Namensche*, goed. De *Utrechtsche* insgelijks, voor zoo veel zij op geenen heel hoogen grond door al te sterke droogte gekweld werden. In *Antwerpen*, *Limburg*, *Henegouwen*, *Noordbraband* en *Holland* werkte deze allerschadelijkst op het jonge plantsoen, maar tierde het overige hakhout uitnemend wel, zulks deed het ook in *Zeeland.* In *Oostvlaanderen* stond het hakhout,

bijzonderlijk ten gevolge van een onweder, aan het einde van Junij, over het algemeen slecht, en mislukte het jonge plantsoen. In *Zuidbraband* groeide het over het geheel wel, maar kwijnde, zonder dat men de reden daarvan wist, in de kantons van *Glabbeek* en *Leuven* en het eerste landkanton van *Tienen*. De prijs nam in deze provincie toe, en men was in *Limburg* en *Gelderland* daarover ook wel voldaan, dat wederom elders het geval niet was. Bijzonderlijk schreef men in *Noordbraband* de goedkoopheid daaraan toe, dat er in den droogen zomer veel turf en heiplaggen gestoken waren, en dat vele landlieden zich, uit geldeloosheid, van hout ontdaan hadden, het gene zij anders zouden hebben gehouden. Het *Luxemburgsche* hakhout was geheel voor de *fransche* smederijen gekocht, daar die van het Groothertogdom zelf niet werkten.

§ 22. *Run*. De hoedanigheid, inzameling, en prijs van de *Run* waren in *Vriesland*, *Drenthe*, *Overijssel* en *Gelderland* goed. Men had in *Drenthe* aangevangen te beproeven, of de schil der fijne dennen als run gebruikt kon worden, maar de uitslag der proefnemingen kon eerst bij een volgend verslag worden gemeld. Van

de eikenschors maakte men in *Utrecht* en *Oost-Vlaanderen* beide slechts een matigen prijs; maar in *Noordbraband* zoo veel, dat zulks menigen landman tot het vellen en schillen van zijn eiken hout, als tot een redmiddel in verlegenheid, uitlokte. In *Zuidbraband* maakte men van de run, die er hier en daar viel, ook geld. *Luik*, *Namen* en *Henegouwen* leverden veel run, die zeer goed was en in *Engeland* sterk gezocht werd. In *Luxemburg* beklaagde men zich grootelijks, dat dit produkt thans enkel ter zee mogt worden uitgevoerd; en men hoopte den uitvoer te lande tegen een matig regt veroorloofd te zien.

§ 23. De *Boomkweekerijen* slaagden in *Vriesland* en *Zuidholland* wel, maar leden in *Gelderland*, *Utrecht* en *Noordholland* door de droogte. De *Hollandsche* en *Utrechtsche* hadden veel aftrek. De weinige *Noordbrabandsche* bleven wel in stand, ofschoon er weinig plantsoen van werk- of klomphout en Kanadasche populieren gevraagd werd. Eiken hout, dat men, eenigen tijd geleden, niet meer plantte, houdt thans de boomkweekers bezig; daar men den grond meer en meer met hetzelve bezet, om dat men het daarvan komende brand- en timmerhout langs de *Zuid-Willemsvaart* naar *Hol-*

land denkt te zullen kunnen vervoeren. De *Oostvlaamsche* kweekerijen slijten, sinds eenigen tijd, vele vruchtboomen in *Engeland* en de *Nederlanden*, maar verloren in dit jaar bij de groote droogte veel. Zulks wedervoer ook die van het *Zuidbrabandsche* kanton *Grez.* Op eenige andere plaatsen van die provincie waren zij gelukkiger; en de *Henegouwsche* slaagden wel met jonge woudboomen; de *Luiksche* hadden veel voorspoed met het gewas, maar weinig aftrek onder de verarmde landlieden.

§ 24. Het *Rijshout* tierde in *Gelderland* en *Utrecht* goed, maar was laag in prijs. Het *Zuidhollandsche* en *Noordbrabandsche* werd met meer voordeel vertierd. In *Oostvlaanderen* had het geene ongemeene lengte en dikte, maar het was zeer taai en sterk. In *Henegouwen* en *Luik* tierde het ook wel. In *Luxemburg* en *Zuidbraband* werd het, zoo veel men het noodig had, door arme lieden bijeen gezocht, De mandenmakers van *Halle* kregen het gene zij verbruikten, uit de provincie, tot welke die stad voormaals behoorde.

§ 25. *Veenlanden.* In de hoogere en lagere *Groningsche*, *Vriessche*, *Drentsche* en *Overijsselsche* veenlanden werd de arbeid, door de

droogte van dat jaar, grootelijks bevorderd. De prijs der lange turf was, naar evenredigheid, hooger, dan die der andere, en men sleet in *Drenthe* al de oude en bijkans al de nieuw gegravene; terwijl er aldaar voorts ook nog met voordeel gebaggerd werd. Riet en biezen tierden in *Overijssel* uitnemend. *Gelderland* levert bijkans geen turf of riet; in *Utrecht* slaagde men met beide wel, en was de prijs iets lager dan te voren. In *Holland* hadden de veendederijen ook allergunstigst weder en groeide het riet daarbij uitnemend. De menigvuldige turf, welke er in *Noordbraband* gegraven werd en zeer goedkoop was, kwam den gemeenen man, in den volgenden winter, uitnemend te stade. In *Oostvlaanderen* en *Zuidbraband* werd er, om de goedkoopheid van andere brandstoffen, weinig turf gestoken. In *Luxemburg* dacht men, zou het wel haast wederom als te voren door geringe lieden worden gedaan, nu geene belasting hen zulks langer belettede.

§ 26. Van de *Vriessche droogmakerijen* viel niets bijzonders te zeggen. De *Noordhollandsche* commissie verklaart wegens de droogmakerij van het *Bijlemermeer*. « Met deze blijft men steeds « sukkelen, wordende de directie daarvan door het

« algemeen zeer gelaakt. » De jongste *Zuidhollandsche* rondom *Zevenhoven* was, uit hoofde van den lagen prijs der voortbrengselen, in geen bloeijenden toestand.

§ 27. De *Gras-* en *hooilanden* beloofden in *Groningen* aanvankelijk veel, maar mettertijd veroorzaakte de toenemende drooge warmte zoo veel gebrek aan gras, dat men het vee in de hooilanden drijven moest. Hetgeen men inmiddels nog dacht te maaijen, stond ook stil; maar de regen van Julij en Augustus zou alles genoegzaam te regt hebben gebragt, waren de graslanden door geen heer van muizen aangetast geworden. Bij deze plaag kwamen, in de lage streken van het naburige *Vriesland*, rupsen en graswormen. Evenwel hield men het vee tot laat in November buiten, om het niet overvloedige hooi en stroo te sparen. Bij de voor en na plaatsgrijpende schaarschheid van weide kwam gebrek aan drinkwater, en volgde de brakheid van hetzelve, daar men veel zeewater binnen liet, en hiermede ten laatste even noodeloos aanhield, als men in het voorjaar met het aflaten van binnenwater door de Zijlen had aangehouden. Eene aftapping en aanvulling, waarbij men zich in die provincie en in *Vriesland*, naar het oordeel

van de commissien, niet genoegzaam naar de belangen van den landbouw gedroeg, die zeker, bij betere schikkingen op het water en bijzondere zorg van elken landman, om het noodige voor zijn land te behouden, en het overtollige langs greppels, enz. tijdig genoeg af te tappen, ook in *Holland* winnen zou. Van de *Vriessche* hooilanden, die lang onder water hadden gestaan, kwam weinig of geen hooi, en op de hooge landen waren de hooi-winning en staat der weiden zeer ongunstig; maar dezelve herstelden zich veelal, toen er eindelijk regen viel. Hooi had men er niet veel gewonnen, maar het gewonnene was goed. Het oude dat uitnemend was, kwam voortreffelijk te stade.

In *Drenthe* en *Overijssel* liep het met den hooibouw enz. genoegzaam eveneens af, uitgenomen dat de laatstgenoemde provincie in den natijd groot gebrek aan gras had, en de buitendijksche landen, even als de *Noordhollandsche*, door de winterstormen met slijk bedekt waren, en dus nog minder hooi gaven, dan de waterlanden binnensdijks. In *Gelderland* won men slechts een halven oogst. In *Utrecht* begon de hooioogst, zoo als in sommige oorden van *Vriesland* en elders, ongemeen vroeg. Het toen gewonnen

hooi was zeer krachtig, en het schaarsche zomergras insgelijks. In den natijd werden vele *Utrechtsche* en *Zuidhollandsche* weilanden door de muizen als geheel omgeploegd; het geen ze, na het omkomen van dat ongedierte, vruchtbaarder maken moet. Op het *Zeeuwsche Walcheren* gaven de hoogere weilanden meer hooi dan de lagere; maar nagras was er alomme schaars. Op de hoogere gronden van *Noordbraband* ontbrak hetzelve geheel. De lage landen waren er intusschen vroegtijdig droog, en gaven goed hooi en etgroen.

In *Oostvlaanderen* won men, langs de *Opperschelde*, weinig of geen hooi, maar elders, even als in *Westvlaanderen* en sommige streken van *Antwerpen* en *Limburg*. tamelijk veel. De prijs was niet hooger dan die van ander voeder; in *Antwerpen* en *Limburg* rees dezelve inmiddels. In de laatstgenoemde provincie had men veel nagras, maar in *Antwerpen* geen. In *Zuidbraband* hield men het vee lang in het land. De hooibouw had er zeer vroeg plaats gegrepen, en was er matig geweest. De prijs rees er niet, om dat er veel oud hooi was. In *Henegouwen* en *Luik* rees dezelve, ofschoon men er in het eerste veel hooi gewonnen had; want men had er groot

gebrek aan nagras. In de *Namensche* landen, die goed bewaterd konden worden, won men veel hooi, en had men nagras genoeg. Hetzelfde greep in *Luxemburg* plaats, waar men geen geld van het hooi kon maken, en zich hierdoor genoopt vond om veel jong vee aan te zetten, hoe weinig voordeel men zich ook hiervan mogt beloven.

§ 28. *Klaver.* Van de gezaaide had men in *Groningen* veel dienst; in *Vriesland* minder. De eerste snede gaf in *Drenthe* veel, doch de klaver kon er voor het geheel slechts tweemalen gemaaid worden. In *Overijssel*, *Gelderland*, *Utrecht* en *Zeeland* bepaalde het voordeel zich meestal bij de eerste snede. Het geroei van dit jaar mislukte in *Utrecht*, *Holland* en *Zeeland* doorgaans. In *Noord-* en *Zuidbraband*, *Limburg* en *Antwerpen* ging het daarmede even eens, doch men won nog al veel goed zaad van de overigens mislukte tweede snede; en dat zaad was hoog van prijs. In *Oostvlaanderen* kwam de verdorde jarige klaver in het najaar uitnemend bij; en de nieuw gezaaide scheen wel te hebben gevat. In *Henegouwen* en de beste streken van het *Namensche* was de eerste snede goed. Elders in *Namen* ging alles verloren,

even als in *Luik*, waar droogte en muizen na de eerste snede genoegzaam alles weg namen, uitgezonderd dat men er nog eenig zaad won. In *Luxemburg*, waar de klaverbouw toeneemt, won men vrij veel en zeer goed zaad. Overigens ging het er als in de beste oorden van het naburige *Namen*.

§ 29. *Peen* en *Knollen*. Vooral de laatste waren in *Groningen* overvloedig, en vervulden op menige plaats het gebrek aan ander voeder. In *Friesland* en *Overijssel* gelukten zij ook zeer wel, doch in *Drenthe* bijkans alleen de knollen, daar de muizen op de peen aanvielen. In *Gelderland* en *Holland* tierden de knollen verre weg het beste. In *Utrecht* slaagden zij, zelfs op gronden, waar zij anders niet wilden groeijen. De gele wortelen vielen er beter dan de witte. In *Noordbraband* had men van peen en knollen meer genot kunnen hebben, zoo de vorst het niet verhinderd had. Het knolgroen leverde er weinig uit, daar het geel werd en hierom vroeg geplukt moest worden. In *Oostvlaanderen* had hetzelfde plaats, en waren de allerweligst gegroeide knollen smakeloos. In *Antwerpen* vielen de knollen slecht uit, de peen beter; maar zij waren er ook niet overvloedig.

In *Limburg* en *Henegouwen* gelukten beide wel, in *Zuidbraband* ook, maar de peen over het geheel beter dan de knollen. In *Luik* mislukte beide. In *Namen* bouwt men ze niet, in *Luxemburg* weinig, en men had daarop geen voorspoed.

§ 30. De weinige *Spurrie*, die men in *Vriesland* en *Drenthe* zaaide, slaagde wel; maar de Spaansche klaver in de eerstgenoemde provincie slecht. In *Gelderland* en *Utrecht* had men van de spurrie veel dienst. De vroegere mislukte in *Noordbraband*, de late leverde wel uit. In *Limburg* ging de spurrie, uitgezonderd omstreeks *Haesselt*, de verwachting te boven. In *Zuidbraband* mislukte zij veelal, even als de Spaansche klaver, op het zeer gering gezaai van *Lucerne* en *Sainfoin* had men aldaar ook geen voorspoed. In *Oostvlaanderen* gaf eenige *lucerne* op een zandigen grond eene goede eerste en tweede snede. De eerste snede der *lucerne* en *Sainfoin* in *Henegouwen* was voordeelig. In *Namen* en *Luxemburg* gaven de mangelwortels een gewonen oogst. In *Luik* slaagde niets van al het opgenoemde.

§ 31. *Paarden*. Dezelve waren gezond en menigvuldig in *Groningen*, maar tevens met

uitzondering van eenige beste, zeer laag in prijs, ondanks de gedane aankoopen van 's Rijks armée. Kooplieden van buiten zagen bijkans enkel naar vreemde rassen om, voor zoo veel dezelve er gevonden werden. In *Vriesland* kon men hier matig goede werkpaarden voor *f* 100- koopen, en een allerbest werkpaard voor *f* 50 of *f* 60- Een span, dat voormaals *f* 600.00 gold, was nu voor *f* 200.00 of *f* 250.00 te bekomen. In de jonge ruinen was eenige trek, maar overigens deden de vilders, om de huiden, de meeste negotie. Uit de verdere noordelijke provincien kwamen genoegzaam dezelfde berigten in, en daar er weinig gefokt werd, deden verschillende pogingen tot verbetering van de rassen ook weinig voordeel. Op *Terschelling* werd de fokkerij nog wel het sterkste voortgezet.

In *Noordbraband* en *Oostvlaanderen* was er in het najaar eenige trek in treinpaarden voor het *fransche* leger. Eene besmettelijke ongesteldheid onder de paarden der *Gentsche* Marechaussée werd spoedig ontdekt en gestuit. In *Westvlaanderen* verbasterde het voorheen in *Frankrijk* en *Engeland* sterk gezochte ras van trekpaarden meer en meer. De *Antwerpsche* commissie wendde veel moeite aan, om het paardenras in hare

provincie te verbeteren. Eenige zieke paarden waren gedood. In *Henegouwen* was een reglement ter verbetering van het ras bij de Staten in overweging. In *Namen* stierven er eenige, zoo het scheen, uit gebrek aan goed water. In *Luik* had er zich eenige ziekte vertoond, en was er eenige trek in goede paarden geweest, zonder dat derzelver prijs evenwel boven de *f* 140.00 geklommen was. In *Luxemburg* stonden goede trek- en rijpaarden op prijs, maar in de overige was geen trek hoegenaamd. Er waren, van 's Konings wege, 18 springhengsten door het Groothertogdom henen verdeeld, die in 1822 en de laatste helft des vorigen jaars 581 merrien hadden gedekt. De commissie wenschte nu nog slechts een reglement, om het gebruik dier hengsten algemeener te maken.

§ 32. Aan de *Runderen* bemerkte men in *Groningen* op sommige plaatsen ongesteldheden, die uit het ingetapte zoute water ontstonden. Overigens was dat vee er volkomen gezond, maar tevens zeer goedkoop. De huid der vette beesten gold, per pond, tweemaal zoo veel als het vleesch, en de vetweiders kwamen veel te kort, daar de inkoopsprijs nog al hoog was geweest. Genoegzaam hetzelfde meldde men uit *Friesland*.

(

ondanks de slechte vo
droogte opende, en
oogst veel regen viel,
met de winter-gerst.
de zomer-gerst kort e
daar er weinig koolza
men er niet veel geza
ze slechts voor bijzc
zij nog al tamelijk v
land, *Utrecht*, *Hol*
liep het met de Maar
zoo veel men ze er
gezonderd in *Henego*
kanton *Hasselt*. In
van dit gewas eene
hebben gehad, wer
door de muizen versl

Dat ongedierte aa
en *Gelderland* ste
wintergerst, die zic
Vriesland wel vertc
der gerst had men ze
weinig gezaaid. In
tegen de prijs zoo
dat hij nog een wein

§ 3. *Rogge*. De

Aan het dus genoemde venijn waren aldaar, behalve eenige paarden, vele runderen gestorven. In *Drenthe* wenschte men, tot verbetering van het ras, het gebruik van *keurstieren* ingevoerd te zien. In die provincie en de twee naaste ten zuiden van haar, was alles gezond gebleven, maar waren vele slagtbeesten, bij gebrek van gras, niet vet geworden. In *Utrecht* werden, treeks *Bunschoten*, 20 runderen van het miltvuur aangestast, doch er stierf daaraan slechts één. De melkkoeijen gaven, ondanks de schrale najaars weide, zuivel genoeg; ja zij namen toe in vleesch. De meeste slagtbeesten en jonge runderen groeiden wel. Het nederlandsche pond vet rundvleesch kostte 30 cents.

In *Noordholland* gold eene goede jonge kalfkoe *f* 80 a *f* 100. In *Zuidholland* was de prijs van al het rundvee beneden het middelmatige. In *Zeeland* groeide het vee, in het najaar, enkel op *Schouwen* en *Duiveland* wel. Elders leed het door gebrek aan gras en water. In *Noordbraband* bleek, dat het schoonste voeder van drooge jaren gezonder en voedzamer is, dan het overvloedige van andere tijden; maar de lage prijs van allerlei vee, door de hooge regten van invoer in *Frankrijk* veroorzaakt, knelde den landman

allergeweldigst. Over die regten beklaagde men zich ook in *Westvlaanderen*, *Henegouwen*, *Luxemburg* en *Zuidbraband*. In *Oostvlaanderen* tierden de kalven en de koeijen bezwaarlijk en tegennatuurlijk, hetgeen men aan veel grof voedsel toeschreef. Bij *Gent* stierven zeer schielijk al de koetjen van zekeren stal, zijnde 5 in getal, aan eene bijzondere ongesteldheid. De runderen golden in die provincie een derde minder, dan zij behoorden te doen.

In *Antwerpen* hadden er zich twee verschillende ongesteldheden onder het rundvee opgedaan; ook in het *Limburgsche* heerschte er eenige ongesteldheid, waaromtrent de commissie echter geen nader berigt ontving. Er bestond sinds jaren te *Campenhout* en daaromstreeks in het *Zuidbrabandsche* kanton *Vilvoorde*, eene kwaal, waarnaar de commissie onderzoek was begonnen te doen, en zij was met het navorschen van nog eene ongesteldheid onledig. In *Namen* was alles gezond, en goedkoop tevens, zoo als ook in *Luxemburg*, waar men het nederlandsche pond vleesch voor 24 cents kocht, en, voornamelijk slechts ter bekoming van mest voor de velden, rundvee bleef aanfokken, daar het zuivel ook weinig opbragt.

§ 33. *Kalveren* mestte men in *Groningen* veel, en zij waren goedkoop zoo als ook in *Vriesland*, doch werden aldaar om deze reden niet veel gemest. De vellen alleen sleet men er tegen goede prijzen. Hierom werden vele kalveren in *Drenthe* ten halve gemest en dan verkocht, of geslagt. In *Utrecht* hield men vele aan en was de prijs der vette iets gerezen. In *Noordholland* gold een vet kalf van 80 Nederlandsche ponden *f* 30- à *f* 32-, en de aanhouders *f* 8 à *f* 10. In *Noordbraband* was het kalfsvleesch zeer goedkoop, maar, zulks ook met de boter het geval zijnde, werden er vele kalveren gemest. Uit *Oostvlaanderen* viel er van de kalveren niets bijzonders te melden. Den *Zuidbrabandschen* landman waren zij veelal tot een last, van welken hij zich spoedig ontdeed. Over *Luxemburg* vergelijke men de vorige § 32.

§ 34. *Boter*. De *Groningsche* deelde niet slechts in de verlaging der prijzen van de *Hollandsche* en *Vriesche*, maar bleef steeds merkelijk beneden deze, dat de commissie aan het slechte vaatwerk toeschreef. In *Vriesland* maakte men in den winter veel boter, maar toen daalden ook de prijzen geweldig; en wanneer zij wederom rezen, werd er minder boter gemaakt,

Zoo ging het bij herhaling, en de gemiddelde prijs was *f* 7-, beneden hetgene zij wezen moest. Die van de *Drentsche* boter was 25 cents het Nederlandsche pond. Men maakte er in evenredigheid meer dan in *Overijssel.* In *Gelderland* werd dezelve in den zomer schaarsch en slecht. In den nazomer steeg de prijs een weinig, Over het geheel was dit jaar voor deze provincie een goed boterjaar; gelijk ook inzonderheid voor *Utrecht*, waar de rijzing in den prijs vele kaasboeren bewoog, om van hun zuivel boter te kernen.

Ook in *Holland* maakte men veel boter, welker hoedanigheid uitmuntend was, maar de hoogste prijs was *f* 37- de 40 Nederlandsche ponden, dat men in November te *Delft* van sommige vaten maakte. *Zeeland* leverde weinig boter. *Noordbraband* ook niet veel, om de schaarschheid van voeder, en om dat men het zuivel, dat men nog molk, zoo als reeds gemeld is, veelal aan de kalveren gaf. In *Oostvlaanderen* klom en daalde de boter gestadig in hoeveelheid en prijs. Toen de schaarschheid in Mei op het hoogste was, ging er een weinig naar buiten; anders werd alles binnen 's lands verbruikt; van de *Limbursche* boter was het gemaak in het najaar

gering, dat den prijs deed klimmen. In eenige aangrenzende *Zuidbrabandsche* kantons rees hij in het voorjaar een weinig, en bleef op die hoogte. Ook in *Henegouwen* had zulk eene rijzing plaats. In *Namen* had men weinig boter, maar was dezelve echter goed. In *Luik* verschilde de hoeveelheid voor en na; maar de hoedanigheid bleef dezelfde. De prijs was 45-60 cents het Nederlandsche pond. In *Luxemburg* maakte men veelal slechts boter voor bijzonder gebruik.

§ 35. *Kaas.* In *Friesland* en *Utrecht* maakte men daarvan slechts het halve geld. *Holland* gaf veel kaas, die den landman te minder opbragt, daar zij, bij den lagen prijs, tevens ligt op de schaal viel. Uit *Antwerpen* en *Westvlaanderen* kwamen er wegens kaas en boter beide, welke in de laatstgenoemde provincien nog al producten van belang zijn, geene berigten in. In *Zuidbraband* maakte men ze hier en daar nagenoeg in de gewone hoeveelheid en hoedanigheid. In *Henegouwen* ging het met de kaas als met de boter. In *Luik* maakte men ze thans nog slechter voor eigen gebruik; daar de *Limburgsche* kaas buiten af niet meer zoo getrokken was als voor dezen.

§ 36. *Schapen* bragten in *Groningen*, hoe vet en gezond ook, weinig op. Alleen werden

de beste lammeren, in het voorjaar, tegen matige prijzen verkocht. Even eens ging het met de *Vriesche*, voor welke de zomer gunstig was, welke uitnemend door den winter gekomen waren. De beste vette schapen golden *f* 8– à *f* 10–, en het vleesch wierd in December op de *Heerenveensche* markt van 5 tot 7½ centen en het beste voor even 18 centen het nederlandsche pond verkocht. De *Drentsche* schapen golden veel minder en werden, in vrij grooten getalle, door ongansch en pokken aangetast. Met de *Overijsselsche* liep het, met betrekking tot den prijs, hoe langer hoe slechter. In *Gelderland* openbaarde zich de pokziekte onder *Dorth*, waar zij werd gestuit, en vervolgens nog elders. Hier nam, men zoo als in *Drenthe* ook werd gedaan, proeven, om ze, door inenting met koe- of schapenpokken, voor te komen of min schadelijk te maken; van welke proefnemingen de uitkomst door de commissie nog niet kon worden opgegeven. De *Utrechtsche* schapen bleven alle gezond, en tierden wel, doch waren laag in prijs, en men sleet weinig mest aan de tabaksbouwers.

In *Noordholland* gold een goed vet schaap *f* 8.00 à *f* 9.00. In *Zuidholland*, waar er onder de schapen hier en daar een weinig schurft

heerschte, en in het naburige *Zeeland*, was de prijs ook laag. In *Noordbraband* was er in de hamels geen trek naar *Frankrijk*. Dit bragt er de arme bewoners der heivelden in een bitteren nood, waarover de commissie zich ten sterkste beklaagt. In *Oostvlaanderen* openbaarde zich, omstreeks *Oudenaarden*, eene ongesteldheid, welke uit overvoedering ontstond, doch die, na dat daaraan een aantal schapen gestorven waren, bij de overige ongestelde, door den Heer MILLIAU, met behulp van een voorgeschreven leefregel, ligtelijk weggenomen werd. In *Westvlaanderen* beklaagde men zich over de regten op den invoer van hamels in *Frankrijk*, als het eenige, dat de schapenteelt aldaar drukte. In *Antwerpen* wordt zij enkel op de *Kempensche* heidegronden, met eenig voordeel gedreven, waar men de wol in de belendende dorpen bereidt, spint en weeft. In het aangrenzende *Limburgsche* waren de schapen ook nog geld waardig, en even menigvuldig en gezond, als ook in *Zuidbraband*, waar men ze niet wist te slijten. Ten zuiden van deze provincie en in *Luik* tierden zij uitnemend en waren zij goedkoop, maar schijnen zij niet tot last te zijn geweest. In *Luxemburg* waren vele schapen ongesteld, de gezonde vrij onverkoopbaar en de

vette veel minder gewild, dan de magere in het voorjaar waren geweest.

§ 37. *Wolle.* Hieraan was in *Groningen*, *Vriesland*, en *Drenthe* geen gebrek, maar de prijs daalde. De beste *Vriesche* gold in het voorjaar, het nederlandsche pond 180 a 190 cents, in het najaar slechts 150 Voor dezen prijs, of een lagere tot 125 cents, verkocht men ook de *Groningsche* ongewasschen. Die der *Vriesche* *Drentsche*, *Geldersche* en *Utrechtsche* heikudden was veel lager, en naar de hoedanigheid, verschillend in prijs. De *Texelsche*, die op het schaap gewasschen wordt, gold 180 cents, — de *Wieringsche*, ongewasschen, 90 cents. Elders maakte men tusschen de 70 en 160 cents, maar de prijzen daalden, en er bleef veel onverkocht. De *Zuidhollandsche* gold tusschen de 120 en 160, ja soms 170 cents. In *Zeeland*, *Namen* en *Limburg* klaagde men over lage prijzen. De beste *Noordbrabandsche* gold 110 a 125 cents. In *Oostvlaanderen* bleef $\frac{2}{5}$ of $\frac{1}{3}$ van de vachten onverkocht. In *Henegouwen* was veel goede wol, en men had er vele lammeren aangezet. In *Luik* maakte men een gulden van het nederlandsche pond grove wol, in de fijnere was er geen trek. Deze gold in *Luxemburg* 130 a 140 cents, de andere ook een gulden.

§ 38. *Varkens.* In *Groningen* verloor men eenige aan de gevolgen van overvoederen. Het spek was er even goedkoop als alomme. Eene ziekte sleepte in *Vriesland* vele varkens weg. In *Drenthe*, en de twee provincien ten zuiden van deze, bleef alles gezond, maar in *Utrecht* stierven vele jonge varkens, zonder dat zulks echter eenigen invloed op den prijs der overige had. In *Noordholland* kwam de vorige ziekte onder de meeste varkens zich op nieuw vertoonen. Het spek was er 22 a 24 cents het nederlandsche pond; in *Zuidholland* was het nog beter koop, en het wemelde er, omtrent even als in *Noord-braband*, *Limburg* en *Namen*, van gezonde varkens en biggen. In *Zeeland*, waar men, ten platten lande, meestal van spek, en het daarvan afgekookte nat met aardappels, leeft, en weinig ander vleesch eet, had men vele varkens puikvet gemaakt. Eenige zieke op zekere plaats van *Oostvlaanderen*, werden door den Heer MILLIAU welhaast genezen. In *Luik* en *Zuidbraband* stierven er in het voorjaar eenige en naderhand, wil men, leden er eenige veel van de hitte. In *Henegouwen*, waar alles gezond was, kocht men een nederlandsch pond varkensvleesch voor 20 cents. In *Luxemburg* best eikelspek voor 15 a 16 cents.

Hier stierven in het voorjaar eenige, maar aan gewone ongesteldheden. De voorgestelde verbetering van het ras werd door de omstandigheden niet begunstigd.

§ 39. *Bijenteelt.* In *Vriesland* en *Noordholland* zwermden de bijen sterk. In het laatstgenoemde gewest gaven zij veel was en honig; in *Groningen* en *Noordbraband* tamelijk veel, maar in de overige noordelijke provincien werd de opgevatte verwachting geenszins vervuld. De prijzen dezer voortbrengselen bleven inmiddels aan het dalen; dat men in *Oostvlaanderen*, waar men slechts de helft van het gewone won, aan veel invoer uit het *fransche Bretagne* toeschreef. In *Zuidbraband*, *Henegouwen* en *Luik* ging het nagenoeg eveneens. In *Luxemburg* won men veel honig, die er tegen 30 a 40 cents het nederlandsche pond verkocht werd.

§ 40. *Kultuur van woeste gronden.* In *Groningen* ging men lustig voort met het roppen en branden van heigronden; en men veroorloofde zich zulks in *Vriesland* hier en daar ook; maar de *Viesche* commissie keurde het af, daar men den grond, na dien een weinig koolzaad, haver of boekweit afgewoekerd te hebben, vervolgens als eene barre zandwoestijn liet liggen. Een van

hare leden bereidde daarentegen, langs een tot dus ver verwaarloosd beekje, in de nabijheid van zijn landgoed *Olterkamp*, met goed gevolg, meer en meer wei- en bouwland. In *Drenthe* werd er aan het ontginnen van heigronden en het beplanten van stuifzand met dennen, weinig gedaan, maar men ropte en brandde zeer sterk, waaromtrent de *Drentsche* commissie nagenoeg met de *Vriesche* instemde. Men hield evenwel genoegzaam op van de heiplaggen tot strooijing voor de schapen af te steken, waardoor de schapen-weiden minder bedorven worden. De groene landen werden ook, meer en meer, door bemesting, onder strooijing van en vermenging met slootaarde en het aanleggen van greppels, verbeterd.

In *Overijssel*, *Gelderland* en *Noordbraband* wenschte men de marken- en gemeente-gronden meer en meer in handen van bijzondere personen te zien. Waar men ze daarin had gebragt, was er in *Overijssel* veel ontgonnen, of met dennen beplant; en bijzonderlijk zou de *Zuid-Willemsvaart* in *Noordbraband* en verder de heerlijkste gelegenheid verschaffen, om, onder voordeeliger omstandigheden hare boorden vruchtbaar te maken. Thans werd er in de gezegde provincien en die

van *Utrecht* en *Holland* aan het ontginnen van zulke gronden weinig gedaan. In *Limburg* deed men zulks voornamelijk omstreeks *Hasselt.* In sommige provincien bleef men steeds gehecht aan het oude vooroordeel, als of de ontginningen van woeste gronden niet krachtdadig zouden kunnen voortgezet worden, zonder andere goede en reeds gebruikte gronden te verwaarloozen, en van den noodigen mest te berooven; hetgeen men ook meende, dat het gevolg zou zijn van de aangelegde kolonien der maatschappij van weldadigheid, en waarom sommige mede deze edele pogingen hebben trachten tegen te werken. Men kan geenszins ontkennen, dat dit meermalen het geval is geweest, en dat, bij de meeste ontginningen, in den aanvang mest van elders moest aangevoerd worden, welke op reeds bebouwde gronden had kunnen gebruikt worden; maar waar een goed plan van ontginning gevolgd wordt, zal men zich dadelijk op voeder-gewassen toeleggen, om van het hierdoor gevoederde vee mest te verkrijgen, en verder alle middelen bezigen, om op zijn eigen grond te dien aanzien het noodige te bekomen.

Het gestadig geroep, dat de ontgonnene landen door *aangevoerden* mest, telkens in vrucht-

baarheid moeten onderhouden worden, is tot zwijgen gebragt, door hetgeen men in de kolonien der weldadigheid, in het 4de jaar reeds, met eigen verkregen mest heeft kunnen uitrigten. Deze ontginningen verdienen hier vooral vermeld te worden, maar daar dezelve telkens worden opgegeven in het maandschrift *de star*, zoo hebben wij daartoe slechts tot dit tijdschrift te verwijzen.

§ 41. *Nieuwe produkten.* Onder de nieuwe *veldvruchten* vermeldt de *Vriesche* commissie, bij herhaling, den bouw van groote boonen tot voeder voor het rundvee, waaraan men ze ongedorscht geeft. Hetzelve eet er de peulen en het fijnste stroo af; het grovere stroo geeft men daarna aan de paarden. De akkers, welke men hiermede bezaait, geven veel meer, dan die men tot paardenboonen gebruikt, en het produkt wordt veel hooger verkocht, dan dat van andere. Toevallig werd het dit jaar door insekten, slekken en de sterke droogte, in zijnen groei terug gehouden.

De proefnemingen, door een lid der *Geldersche* commissie op deszelfs landgoed *Honsdonk* bij *Breda*, met *Fioringras* genomen, voldeden niet aan het oogmerk. Dit gras verbasterde geheel

en de grond werd zoo sterk met onkruid bezet, dat men het tot schaarhout moest aanleggen. Uitnemend gelukten in dit jaar de kaardebollen in *Noordbraband* en *Luik*, maar door de groote hoeveelheid, welke in 1821 uit *Frankrijk* was ingevoerd, was de prijs gevallen van *f* 13– op *f* 6– en *f* 5– de twee duizend bollen. Over den *Chineschen* hennep is reeds in § 11 eenige melding gemaakt; maar de volgende bijzonderheden verdienen nog deswege opgeteekend te worden. Het zaad, door den Minister aan den Gouverneur van *Oostvlaanderen* gezonden, werd half Mei gezaaid. Het groeide hooger en zwaarder dan de gewone hennep, maar de groei was langzamer, en minder spoedig ontdekte men aan dezen hennep, welke de vrouwelijke, welke de mannelijke planten waren; dit werd men eerst duidelijk gewaar in de eerste helft van Augustus. De mannelijke bloemen kwamen eerst op het laatst dier maand en in het begin van September te voorschijn, toen die der gewone reeds uitgebloeid en gedeeltelijk uitgetrokken waren; het geen eerst met de Chinesche mannelijke planten op het laatst van September kon geschieden, welke een allervoortreffelijksten hen-

nep opleverden, zoo wel ten aanzien van fijnte als sterkte.

De vrouwelijke planten hebben geen rijp zaad voortgebragt. Men zal echter vervolgens beproeven, om ze eene maand vroeger te zaaijen, schoon de weersgesteldheid dan ongunstig kan zijn voor dit gewas. Mogt dit gelukken, zoo zou hierdoor een voortreffelijk produkt voor het vaderland gewonnen zijn, vooral wanneer men zaad uit de noordelijke deelen van *China*, meerder met ons klimaat overeenkomende, kan verkrijgen; daar bij alle de thans genomene proeven gebleken is, dat de planten een derde of bijna de helft langer zijn dan van gewonen hennep en een derde of vierde dikker zijn van steng: bovenal hebben de vrouwelijke planten eene reusachtige houding.

Hier behoort, als nieuw produkt in *Zuidbraband* de *Wijnstok* vermeld te worden, waarmede in de *Leuvensche* gemeente *Wesemale*, een voorheen ongebruikte grond beplant werd, en dit jaar wel tierde. Men bedoelde hiervan wijn te bereiden, en het zal verder beproefd worden, of het klimaat van *Zuidbraband* hiertoe geschikt zij. In *Luxemburg* neemt men proeven in het klein met rijst uit *Cochin China*, die op drooge gronden gebouwd wordt,

en in het Groothertogdom schijnt te willen tieren.

§ 42. *Ongedierte en rampen.* Als ongedierte moesten thans gerekend worden slekken, die in den slappen winter vele waren; men kon verwachten, dat een groot aantal van dezelve bij de volgende droogte zou verdwijnen, doch men vond ze in het najaar op de stoppellanden weder menigvuldig. In April openbaarden zich in de *Vriesche* weilanden graswormen, of graauwe rupsen. Andere rupsen en aardvlooijen rigtten, op menige plaats, de gewone nadeelen aan; doch vernielend waren boven al de menigvuldige mollen, muizen en ratten, van welke de zandgronden weinig last hadden, maar welke elders den grond als omploegden, aan de gewassen knaagden en van de geoogste zaden op de velden en in de schuren en huizen veel wegroofden; -- eene wezenlijke plaag, tegen welke er velerlei middelen, schoon met geringen uitslag, aangewend werden, en er geene uitkomst scheen, dan in eene strenge vorst, welke deze dieren het meest doet omkomen.

Tot het verdere ongedierte van dit jaar behoorden de vossen, over welker vermenigvuldiging men zich in het arrondissement van *Breda* be-

klaagde, de musschen, die men in *Limburg* veel te talrijk achtte, en de sprinkhanen, die, in de omstreken van het *Oostvlaamsche Gavere*, eenig wezenlijk nadeel veroorzaakten. In *Luxemburg* wenschte men weder het aantal der geiten verminderd te zien.

Verdere rampen waren: de gevolgen van het hooge winterwater in *Vriesland*, waarvan reeds de landbouw-staat dier provincie des vorigen jaars gewaagde; (de tegenwoordige vermeldde van ander winterwater;) het ingetapte zoute water in *Vriesland* en *Groningen*; de zomerdroogte; de tusschenpozende nachtvorst omstreeks den zomer-zonnestilstand, welke, bijzonderlijk in *Zuidbraband*, grootelijks schaadde; hevige winden en hagelbuijen in *Antwerpen*; een vernielend onweder in het *Luiksche*, waar men de schade op *ƒ* 150,000 begrootte; een onweder omstreeks *Gent* (op den 23sten Junij) en een ander dat 5 dagen later inviel; onweders, waaromtrent de *Oostvlaamsche* commissie opmerkt, dat zij, in zoo verre zij met hagel vergezeld gaan, den loop der rivieren volgden, tot daar dezelve zich kromden, en dat, bij die kromming, de hagelslagen losbersten.

Wat het geboomte en buitendijksche land in

Vriesland en elders onder de winterstormen leed, vermelden §§ 20 en 27. In de Geldersche *Veluwe* verstoof het zand geweldig en onder *Nijkerk* en *Doornspijk* heeft de zuiderzee zeer vele morgens best, en aldaar onmisbaar, buitendijksch hooiland en zelfs huizen weg genomen: een lot, dat zelfs aan de kerk te Doornspijk eerlang voorspeld wordt. In *Luik* rigtte de overstrooming van het riviertje *Hoijoux*, bij *Hoei*, en in de stad, eene schade aan, welke men op *f* 53,000 schattede. Voorts ontstond er hier en daar brand, inzonderheid in het *Luxemburgsche*, te *Grevenmachern*, waar den 18den November 467 huizen en 39 groote schuren door de vlammen verteerd werden. Dit gebeurde nog in dezelfde provincie, vóór en na, met 12 tot 15 huizen van weinig aanbelang; en men klaagde over de onachtzaamheid der veldwachters te dien opzigte en anderszins.

In het *Zuidbrabandsche* kanton *Grez* brandden, in den loop des jaars, vier woningen af. In het *Antwerpsche* ontstond, meer dan twintigmalen, brand, en in *Luik* nog meermalen. De hierdoor veroorzaakte schade werd er op *f* 55,650 berekend. Er werden in die provincie 24 paarden en 2 koeijen, uit hoofde van ziekte, geveld, en

men verloor er 100 paarden en veulens, 136 koeijen en zeer veel klein vee aan velerlei toevallen en ongesteldheden. Verdere berigten nopens besmetting onder de paarden enz. zijn reeds gegeven. In *Groningen* kwamen er 3 koebeesten aan de hondsdolheid om, zonder dat zulks verdere gevolgen had.

§ 43. Onder de *bijzonderheden* meldde men uit *Vriesland*, dat een lid der commissie met de beste gevolgen voortging, om het wal-gras en riet aan en in de kanten der slooten te laten opzamelen, dat voor het vee gehakt werd en hetzelve een zeer aangenaam voedsel verschafte. Hier mede alleen voedt hij zijne 12 of 14 paarden. Een ander lid had het stalvoeder met groot voordeel beproefd, en een derde lid had zijne graslanden, zoo dra het hooi er af was, om tegen de hitte der zon te beveiligen, met een dunne laag stroo bestrooid, en hetzelfde ten opzigte van zijn beweid klaverland gedaan, waarvan hij de beste gevolgen had gemeend te bespeuren. In *Drenthe* had men, tegen den winter, om nog iets te verdienen, vuursteenen en keijen op de heide beginnen te rapen, en ze met veel moeite naar de vaarbare wateren gebragt. Van het inenten van pokken aan schapen in die provincie is reeds in § 36 gewaagd.

In *Overijssel* wierp eene koe, gelijktijdig, vier kalveren, die alle aangehouden werden en wel groeiden. Eene andere koe wierp, binnen elf maanden, vijf levendige en welgestelde kalveren. Nopens het *Geldersche* planten- en dierenrijk werd er eene topographische statistiek vervaardigd. In het *Zutphensche*, was, bij *Terborch*, eene nieuwe ijzergieterij aangelegd, en niet ver van daar, te *Sinderen*, eene groote branderij, tot vertier van granen, en ter bevordering van de vee-mesting. Omstreeks *Utrecht* zag men, gelijk hier voren is opgemerkt, reeds in Maart, op de moeslanden roomsche boonen uit aldaar achtergeblevene zaden in vollen bloei; en zeer vroeg bloeiden er velerlei vruchtboomen. Uit *Noordholland* meldde men, dat de teelt van verfwouw (*Réseda Luteola*) er wel geslaagd was, maar zij, die zich daarmede bezig hielden, geen gulden per bos konden maken en hunne moeite onbeloond vonden. Voorts had aldaar, in 1820 en 1821, zeker landman te *Uitgeest* een stuk lands, dat te voren door goed vee met voordeel beweid was geworden, voor dezelfde soort van runderen en paarden, bij herhaling, zeer schadelijk bevonden. Aan het daarop groeijende plantgewas waren er, vóór en na, dertien koeijen en twee

paarden omgekomen, maar voor schapen was dat land onschadelijk.

In *Zeeland* werden verscheidene proeven tot verbetering der landhuishoudkunde, zoo ten aanzien van de mesting, als van het ploegen en zaaijen, genomen. De *Zuidbrabandsche* commissie deed eenige voorstellen en verzoeken, welker opvolging haar dienstig schenen, om den veelvuldigen brand in schuren en woningen voor te komen en meer andere schade te weren.

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN, gedaan te *Luik*, over het geheele jaar 1822.

MAANDEN.	HONDERD-DEELIGE THERMOMETER				DUIZEND-DEELIGE BAROMETER.			
	Hoogste.	Laagste.	Verschil.	Gemiddeld	Hoogste.	Laagste.	Verschil.	Gemiddeld
	G. M.	G. M.	G. M.	G. M.	El. S.	El. S.	El. S.	El. S.
Januarij........	9.37	0.31	9.06	5.41	0.775	0.748	0.027	0.765
Februarij........	15.00	1.25	13.75	8.11	0.781	0.756	0.025	0.768
Maart..........	22.81	3.75	19.06	11.67	0.774	0.751	0.023	0.766
April...........	27.18	2.18	25.00	13.27	0.771	0.752	0.019	0.762
Mei............	29.37	8.75	20.62	18.57	0.771	0.751	0.020	0.762
Junij	35.00	11.87	23.13	22.19	0.770	0.758	0.012	0.765
Julij	28.44	13.75	14.69	19.89	0.767	0.755	0.012	0.760
Augustus.......	31.56	10.62	20 94	19.40	0.769	0.758	0.011	0.758
September......	28.75	8.44	20.31	16.59	0.769	0.750	0.019	0.758
October........	25.62	7.50	18.12	14.69	0.770	0.750	0.020	0.757
November......	20.62	5.62	15.00	11.30	0.772	0.751	0.021	0.762
December......	9.37	8.12	17.49	0.82	0.777	0.747	0.030	0.765
Over het geheele jaar......	35.00	8.12	43.12	13.90	0.781	0.747	0.034	0.762

GETAL DER DAGEN van bijzondere weêrsgesteldheid te *Luik*, gedurende het jaar 1822 in

DE MAANDEN.	Schoon en helder.	Betrokken bewolkt.	Mistig.	Vorst.	Donder.	Hagel.	Regen.	Sneeuw.
Januarij	2	10	«	5	«	2	6	6
Februarij	11	2	1	10	«	«	4	«
Maart	9	4	2	3	2	1	10	«
April	6	9	2	3	3	3	4	«
Mei	11	6	1	«	5	2	6	«
Junij	12	3	5	«	4	«	6	«
Julij	5	5	2	«	6	«	13	«
Augustus	8	6	4	«	2	«	11	«
September	15	6	4	«	«	«	5	«
October	8	5	6	«	2	«	10	«
November	6	8	7	«	1	2	6	«
December	«	1	3	23	1	«	2	1
Te zamen	93	65	37	44	26	10	83	7

GETAL DER DAGEN, wanneer de bijzondere winden gewaaid hebben, gedurende het jaar 1822, in

DE MAANDEN.	N.	N.O.	N O.	O.N.O.	O.	O.Z.O.	Z.O.	Z.Z.O.	Z.	Z.Z.W.	Z.W.	W.Z.W	W.	W.N.W.	N.W.	N.N.W.
Januarij ...	2	2	1	«	1	«	«	«	1	«	«	«	10	4	7	3
Februarij ..	2	«	«	«	«	«	«	«	3	7	5	3	5	1	«	2
Maart	1	«	«	«	«	«	«	«	3	«	4	6	9	1	5	2
April	2	«	2	1	3	«	«	1	3	2	«	3	3	2	5	3
Mei	«	2	4	5	6	1	3	1	2	1	«	«	3	2	1	«
Junij	6	6	3	2	«	«	«	«	«	«	«	«	2	2	5	4
Julij	5	«	«	«	1	«	«	«	«	1	1	7	8	4	2	4
Augustus ..	1	1	1	«	1	«	«	«	«	«	4	9	7	1	2	4
September ..	2	3	«	6	3	«	«	1	1	1	«	5	4	1	1	2
October	«	1	«	«	«	«	«	«	11	5	1	8	2	2	1	«
November ..	1	1	«	«	1	«	«	1	9	5	4	6	1	«	«	1
December ..	1	2	6	8	1	«	«	1	«	2	3	1	2	4	«	«
Te zamen.	21	18	17	22	17	1	3	5	33	24	22	48	56	24	29	25

Deze waarnemingen zijn gedaan aan het huis van den secretaris der commissie van landbouw te *Luik*, den heer *Thomassin*, driemaal daags, bij het opgaan en ondergaan der zon, en op den middag. De werktuigen zijn geplaatst drie ellen boven het gewone maaswater. Het gemiddelde is de som der waarnemingen in elke maand, gedeeld door het getal der waarnemingen.

MAANDELIJKSCHE
WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,
driemaal daags gedaan op den huize Zwanenburg, *halfwege Haarlem en Amsterdam, voor den jare* 1822.

Januarij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
1	28 - $11\frac{3}{4}$ « $10\frac{1}{2}$ « $7\frac{3}{4}$	41 44 42	Bewolkt. « Bewolkt, regen, buijig.	N. W. 2 Z. Z. O. 4 Z. W. 6
2	« $6\frac{1}{4}$ « $5\frac{1}{2}$ « 8	$42\frac{1}{2}$ $41\frac{1}{2}$ $40\frac{1}{2}$	Bewolkt. Betr., regen, buijig. Bewolkt.	Z. W. 6 « « 6 N. W. 6
3	« $9\frac{3}{4}$ « 10 « $8\frac{3}{4}$	38 42 38	Bewolkt. « Betrokken.	West. 4 « 4 Z. O. 4
4	« 7 « $6\frac{1}{4}$ « $7\frac{1}{4}$	40 39 36	Bewolkt. Betrokken. Bewolkt.	O. N. O. 4 « « « 4 « « « 6
5	« $9\frac{3}{4}$ « $10\frac{1}{2}$ « $11\frac{1}{2}$	35 36 33	« « «	« « « 6 N. O. 6 « « 2
6	29 « « $\frac{1}{4}$ « $\frac{1}{2}$	33 35 $34\frac{1}{2}$	« « Betrokken.	Noord. 2 « 2 Z. W. 2
7	28 - $11\frac{1}{4}$ « $11\frac{1}{2}$ 29 - $\frac{1}{2}$	$33\frac{1}{2}$ $35\frac{1}{2}$ $32\frac{1}{2}$	Betrokken, mist. « « Bewolkt.	Zuid. 2 Z. W. 2 Z. O. 2

Januarij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
8	29 - 1 « 1 28 - 11¼	30½ 31½ 40	Bewolkt. Betrokken, mist. Bewolkt, regen.	Zuid. O. 2 Z. W. 2 « « 2
9	29 - ½ « 1¼ » 2¼	37 38½ 36	Bewolkt. « «	Noord. 2 « 2 Z. O. 1
10	« 1¼ « 1 « ¾	38½ 41½ 45½	Betrokken, mist. « « « «	Z. Z. W. 2 Z. W. 2 « « 2
11	« 1 « 2 « 2½	42 46 45	Bewolkt. « Betrokken.	West. 2 W. N. W. 2 « « « 2
12	« 5½ « 4 « 4	44 45½ 44	Bewolkt. Betrokken. «	West. 2 Z. W. 2 « « 4
13	« 3 « 2¾ « 2¼	46 47½ 46	Bewolkt. Betrokken, buijig. Betrokken.	West. 6 « 4 N. W. 4
14	« 1½ « ½ 28 - 11½	45 46 34	Bewolkt. « Betrokken, regen, hagel, weerlicht.	Z. W. 6 West. 8 « storm.
15	« 10½ « 10½ 29 - «	38 41½ 40½	Bew., buijig, hag., reg. « Bewolkt, buijig.	N. W. storm. « « « Z. W. hevige wind storm.
16	29 - « 28 11½ « 11½	36 35½ 36	Bewolkt, buijig, regen. Bewolkt, buijig, sn. Helder.	N. W. 8 « - 4 « 4

Januarij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
17	29 - 1¾ « 1½ « 1½	33 48 42	Bewolkt. « Betrokken.	West. 2 W. Z. W. 2 « « « 4
18	« 2½ « 2¾ « 2¾	38½ 44½ 44½	Bewolkt. Betrokken. Bewolkt.	Z. W. 4 West. 4 « 6
19	« 3¼ « 4 « 4	44 45 43	Bewolkt. « Betrokken.	« 6 « 2 « 4
20	« 2½ « 1½ « 2¼	43½ 45 44	Bewolkt. Betrokken, regen. Betrokken.	Z. W. 4 « « 4 West. 4
21	« 3 « 3¼ « 4¼	42 45½ 44	Bewolkt. Helder. Bewolkt.	« 4 « 4 « 2
22	« 5¼ « 5½ « 5¼	40 44½ 42½	« « Betrokken.	Z. W. 2 « « 2 « « 2
23	« 4½ « 3¾ « 2¾	41½ 43½ 40	« Bewolkt. Betrokken.	Zuid. 2 Z. W. 2 « « 4
24	» 1 « ¼ 28 - 11¼	39 41½ 41	Bewolkt. Betrokken. Betrokken, regen.	Zuid. 4 Z. W. 4 « « 2
25	» 10¾ « 10¼ « 11	43 44½ 41	Betrokken, mist. Bewolkt. Bewolkt, regen en hag.	« 2 West. 4 N. W. 8

Januarij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
26	28 - 10½	38	Bewolkt, buijig, hag.	N. W. 8
	« 10½	39	« « «	« storm.
	« 11½	39	« « «	N. W.
27	29 - 2½	37	Bewolkt.	N.N.W. 2
	« 3½	41	«	Noord. 2
	« 4	39½	Betrokken.	« 4
28	« 2¼	42	Betrokken, regen.	Z. W. 2
	« 1½	45½	Betrokken.	W.Z.W. 2
	« 1½	39	Helder.	« « « 2
29	« 1¾	41	Bewolkt.	Z. W. 2
	« «	44	Betrokken, damp.	West. 2
	« 2½	42	Bewolkt.	« 2
30	« 3½	37½	«	N. W. 2
	« 4¼	43	«	W. N.W. 2
	« 4¼	36½	«	Z. W. 2
31	« 3½	39	«	« « 2
	« 3½	43	«	« « 4
	« 3½	40½	«	West 4

Gevallen regen 25½ lijn.

Uitwaseming 15½ «

Februarij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
1.	29 - 3½	37½	Bewolkt.	Z. W. 4
	« 3	40	»	« « 4
	« 1	35½	«	« « 6

Februarij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken, en krachten.
2	28 - 11¾	37	Bewolkt.	Zuid. 6
	« 10	42½	«	« 6
	« 7¾	43½	«	« 8
3	« 5¼	46½	Betrokken, regen.	Z. W. storm
	« 6½	45	Bewolkt.	Z. W. 2
	« 8	38	«	« 2
4	« 10	36½	Helder.	Z. Z. O. 2
	« 10½	41½	Bewolkt.	Zuid. 2
	« 7½	41	Betrokken, regen.	« 4
5	« 6	45	Bewolkt, regen.	« 4
	« 6	49	Bewolkt.	Z. W. 10
	« 8¾	44½	«	West 8
6	29 - 1½	39	Helder.	« 2
	« 3	43	«	Z. W. 2
	« 3½	37½	«	Zuid. 4
7	« 1¾	34	«	Z. O. 4
	« 1	42	Bewolkt.	« « 2
	« ¾	40	«	Zuid. 2
8	« ¼	40	«	Z. O. 2
	« «	48	«	Zuid. 2
	« ¼	39	«	« 2
9	« 1	39	«	« 2
	« 1¼	45	«	« 2
	« 1½	42	«	« 2
10	« 1½	40	«	Z. O. 2
	« 1	40	«	« « 2
	« ¼	41	«	« « 4

Februarij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
11	29 ¾	40	«	Z. Z. W. 4
	« 1¼	45	«	Z. W. 2
	« 2¾	57½	Helder.	Z. O. 2
12	« 3½	37	Bewolkt.	« « 2
	« –	45	«	Z. W. 1
	« 3¾	41	Betrokken.	« « 1
13	« 3¼	34½	Zware mist.	Zuid. 2
	« 3	42	Bewolkt.	N. O. 2
	« 3	34½	Betrokken, mist.	« « 2
14	« 2¾	34½	Bewolkt.	Z. O. 2
	« «	42½	Helder.	Zuid. 2
	« «	38	Bewolkt.	Z. O. 2
15	« 3	36	«	« « 2
	« 2¾	43	»	« « 2
	» «	38	Helder.	Z. Z. O. 2
16	« 3¼	41	Bewolkt.	West. 2
	« 4½	45½	«	« 2
	« 4¾	40	Betrokken.	« 2
17	« 3½	47	Bewolkt.	West. 2
	« 4¼	50½	«	« 2
	« 5	45	Betrokken.	« 4
18	« 5	42	Betrokken, mist.	« 4
	« «	45	Bewolkt.	Z. Z. W. 4
	« 4¾	41½	Helder.	« 2
19	« 5	43	Betrokken, damp.	Z. W. 2
	« 5¼	47	Bewolkt.	West. 2
	« 4¼	42½	Betrokken.	« 6

Februarij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
	29 1¾	42½	Bewolkt.	Z. W. 4
20	« - «	43½	«	« « 6
	28 - 10¾	42½	Betrokken.	N. W. 4
	29 - 2½	40	Bewolkt.	« « 4
21	« 4¼	44	«	« « 4
	« 6¼	38	Helder.	« « 2
	« 6	37½	Bewolkt.	Z. W. 2
22	« 5¼	45	Helder.	« « 4
	« 4	38	«	« « 4
	« 3¼	38½	Bewolkt.	Zuid. 4
23	« «	45½	«	N. W. 4
	« 3¾	39	«	Z. W. 4
	« 3	41½	«	« « 4
24	« 2	46½	«	« « 6
	« 1¾	46	Betrokken.	« « 6
	« 2½	46	Betrokken, damp.	« « 4
25	« 3¼	49½	Bewolkt.	« « 4
	« 3½	45	Betrokken.	« « 4
	« 3	45	Bewolkt.	« « 4
26	« 2¼	48½	«	« « 4
	« 1¾	45½	Betrokken.	« « 6
	« 4	41½	Bewolkt.	W. N. W. 4
27	« 6½	43½	«	« « « 6
	« 9	40	«	« « « 2
	« 9½	36½	«	Z. W. 2
28	« 9¼	45	«	Zuid. 2
	« 7	35½	Helder.	Z. O. 2

Gevallen regen 13½ lijn.

Uitwaseming 18½ «

Maart.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
1	29 - 5	34½	Helder.	Z. O. 2
	« 3¾	52½	»	Zuid. 2
	« 3½	39½	«	« 2
2	« 3¼	49½	Bewolkt.	Z. W. 2
	« 4¾	46½	Betrokken.	« 2
	« 5	42	Bewolkt.	West. 2
3	« «	41	«	Zuid. 2
	« «	49	Helder.	« 2
	« 4½	43½	«	« 2
4	« 3½	40	Bewolkt.	Z O. 2
	« 2	40	«	Z. Z. O. 2
	« 1½	42	Helder.	Zuid. 2
5	« 1¼	42	Bewolkt.	Z. Z. O. 4
	« 1¼	50	«	Z. W. 4
	« «	44½	Betrokken.	« « 6
6	28 - 8	45	Bewolkt, reg. buijig.	« storm.
	« 7	48½	Betrokken « «	« «
	« 7¾	46	Betrokken.	Z. W. 6
7	« 7¼	44	Helder.	« « 6
	« 6¼	47	Bewolkt.	« storm.
	« 5¼	40	«	W. Z. W.
8	« 8¼	40	«	West. «
	« 7	43	Betrokken, regen.	Zuid storm.
	« 4¼	44	Bewolkt, regen, buijig.	West. 8
9	« 7	42	Bewolkt.	« 8
	« 8¾	46	«	W Z. W. 4
	« 9	44	Bewolkt, regen.	« 4

Maart.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken, en krachten.
10	28 8	48	Betr., regen, buijig.	Z. W. storm.
	« 7	49½	« « «	« « «
	« 6½	45½	Bewolkt « «	« « «
11	« 7¼	43	Bewolkt.	« « «
	« 8¾	44½	«	W. Z. W.
	29 - ½	40	«	N. W. reg.
				hagel 6
12	« 3¾	40	«	W. Z. W. 4
	« 5¾	43	«	Z. W. 2
	« 6	37½	Helder.	West, stil.
13	« 5	44½	Bewolkt.	Z. Z. O «
	« 5¾	48	«	Zuid «
	« 1¼	41½	Helder.	Z. O. «
14	« ½	41	Bewolkt.	« «
	« ¾	52½	«	W. Z. W. 2
	« 2	47½	Betrokken.	« stil.
15	« 2¾	47	Betrokken, mist.	Z. O. «
	« 5¼	54½	Betrokken.	Z. W. «
	« 4	44	«	« «
16	« 4	44½	Betrokken, mist.	Z. Z O «
	« 3¼	53½	Bewolkt.	Z. Z. W. «
	« 2½	51	Betrokken.	Z. W. 4
17	« 3¼	48½	Betrokken, damp.	Z. W. 4
	« 4	52	Betrokken.	« « 2
	« 1½	50	Betrokken, regen.	West. 6
18	28 - 10½	48	Bewolkt, buijig.	Z. W. 6
	29 - 4	46½	Bewolkt.	N. N. W. 6
	« 5¾	42	Helder.	N. W. stil.

Maart.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken, en krachten.
19	29 3¾	45	Bewolkt.	Z. W. 4
	« 3	51	«	« « 4
	« 4¼	43½	Helder.	Noord stil.
20	« «	44½	Bewolkt.	Z. W. «
	« 4	53½	«	« « «
	« 3¾	49	Betrokken.	« « 2
21	« «	48½	Bewolkt.	« « 2
	« 3½	51½	Betrokken.	« « 4
	« ¾	47	«	« « 4
22	« 1½	45½	Bewolkt.	West. 6
	« 3½	48	«	W. N. W. 6
	« 3¾	46½	Helder.	West. 4
23	« 5¼	46	Bewolkt.	Z. W. 4
	« 2½	52	«	Z Z. W. 4
	«	48	Helder.	« » « 4
24	28 - 9	47	«	Zuid. 4
	« 7¾	52½	Bewolkt.	Z. W. 6
	« 8¾	44	Helder.	« « 4
25	« 9½	43½	Bewolkt.	« « 4
	« 9¾	47½	«	« « 4
	« 10	41½	«	« « 6
26	29 - 1	42	«	West 2
	» 1¼	48	Betrokken, regen.	Z. W. 4
	« 2¼	48	» «	« « 2
27	« 2¾	46	Betrokken, mist.	« « 2
	« 3½	53½	Bewolkt.	« « 2
	« 2¾	44	Helder.	« « 2

Maart.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
28	29 - 1½ « ½ « ¼	48 57 51½	Helder. Bewolkt. «	Zuid. 2 Z. W. 2 West. 4
29	« 3¼ « 4¾ « 4¼	47 50 47	Helder. Bewolkt. «	« 6 « 6 « 4
30	28 - 11½ « 6¾ « 7½	47 49½ 44	« Betrokken, regen. Bewolkt, reg., buijig.	Zuid. 6 Z. W. 6 N. W. storm.
31	29 « « 2¼ « 3½	43 44 38	Bewolkt, buijig. « « « « hagel.	N. N. W. « Noord. « « 6

Gevallen regen 45 lijn.

Uitwaseming 41 «

April.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
1	29 - 3½ « 3 « 1½	55 42½ 40½	Bewolkt, buijig, reg., hagel. « « « «	Noord. 4 » 6 « 6
2	« 2½ « 3½ « 4½	40½ 44½ 58½	Bewolkt. « Helder.	« 4 « 6 N. O. stil.
3	« 4¼ « 3¾ « 2½	42 46 44½	Bewolkt. « «	N. W. « « « « « « 6

April.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
4	29 - 1¾	45	Bewolkt.	W. N. W.
	« «	47½	«	N. W.
	« 1¼	44½	«	Noord.
5	« ½	44	«	West, st
	« ¼	47	«	N. W.
	« «	41½	«	« « sti
6	28 - 11½	43½	«	Z. W. 4
	« 10½	45½	« buijig.	W. N. W. 4
	« «	40½	« « regen.	N. W. 4
7	« 11	41½	Bewolkt.	N. N. W. 2
	« 11¾	45	« regen, buijig.	Noord. 4
	29 - ¼	41½	Bewolkt.	« 6
8	« ½	40	«	N. N. O. 2
	« ¾	45	«	N. O. 2
	« 1¼	39½	«	« 4
9	« «	39	«	N. N. O. 2
	« 1½	43½	«	N. O. 2
	« 1¾	42	Betrokken.	« 6
10	« «	39	Bewolkt, regen.	« « 6
	« 2	45	Bewolkt.	« « 6
	« 2¼	41½	Betrokken.	« « 6
11	» 2½	38	Bewolkt.	« 6
	« 2¼	44	«	N. N. O. 6
	« 1¾	40	Betrokken.	« 6
12	» ¼	40	Bewolkt.	O. N. O. 6
	« »	50½	«	N. O. 2
	« ¼	46	«	« sti.

April.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
23	29 - 1¼	48	Bewolkt.	Z. O. stil
	« 1½	60	«	« « 2
	« 2¼	48	«	« « stil.
24	« 2	52	«	N. W. «
	« 1½	60	«	N. O. «
	« ¾	53½	«	« « «
25	« ½	51½	«	Noord. «
	« 1	56	«	« 2
	« ¾	50½	«	« 2
26	« «	51	« damp.	N. O. 2
	« ¼	54	Bewolkt.	N. W. 4
	« ¾	48	«	N. O. 4
27	« ½	47	Bewolkt.	N. O. 2
	28 - 11¾	51	Betrokken.	« 2
	« 10½	50½	«	« stil.
28	« 9½	49½	Betrokken, mist.	« 2
	« 8¾	55	Betrokken.	« 2
	« 8¼	48	«	« 2
29	« 9	46	«	West 2
	« 9¾	51	Bewolkt.	Z. W. stil.
	« 10¼	46	Helder.	« « «
20	« 10	47½	Bewolkt.	« « 2
	« 10¼	55	»	« « 2
	« «	49	»	West, stil.
21	« 10	52½	«	Z. O. «
	« 9½	60½	«	Z. Z. O. «
	« 8¾	51	«	« « « «

April.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
22	28 - 7¾	53½	Bewolkt.	Z. Z. O.
	« 7¼	60½	«	« «
	« 6¼	51	Betrokken.	Zuid. 2
23	« 6½	52	Bewolkt.	Z. Z. O. stil
	« 7	58	«	« « «
	« 8¾	48	Helder.	Z. O. «
24	« 10	50	Bewolkt.	Z. W. «
	« 10¾	59	«	Zuid. 1
	« 10¾	48	«	« «
25	« 10¾	51½	«	Z. Z. W. 4
	« 9¾	57½	«	« « 4
	« «	50	Regen.	Z. W. 6
26	« 10¾	50	Bewolkt.	« « 4
	29 - «	53	«	« « 6
	« 2	49½	«	« « 4
27	« 2½	50	«	Zuid, stil,
	« 2¾	61	«	« «
	« «	53	Regen.	« 2
28	« 5¾	53	Bewolkt.	Z. W. stil.
	« 4½	57	«	« «
	« 4¾	53	«	Z. O. «
29	« «	51½	Betrokken, mist.	« « «
	« «	58	Helder.	N. O. 2
	« «	56½	«	« 2
30	« 5	54	Bewolkt.	Oost. 4
	« 5¼	59	Helder.	N. O. 4
	« 5½	54	«	« 4

Gevallen regen 11½ lijn.

Uitwaseming 29½ «

Mei.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
1	29 - 5½	51	Helder.	N. O. 2
	« 4¾	57	Bewolkt.	« « 2
	« 4¼	52½	Helder.	« « 4
2	« 3½	51½	Bewolkt.	Noord, stil.
	« 3	57½	«	N. O. stil.
	« 2½	52	«	« «
3	« 1¾	56½	«	« « «
	« 1	64	«	Oost. «
	28 - 11¾	57	«	N. O. 2
4	« 10¾	55	«	« 2
	« 10	64½	«	Oost. 2
	« «	57	«	« stil.
5	« 10¼	61	«	Z. O. «
	« 10½	64	»	N. O. «
	» «	59	«	« « «
6	« «	61	«	Z. Z. O. «
	« 10¾	69½	«	N. O. «
	« «	62	Bewolkt, weerlicht.	Zuid. «
7	« 10½	64	Bewolkt.	N. O. «
	« 11	64	Betrokken.	« «
	« «	58	Bewolkt.	« 2
8	29 - ¼	48	«	Noord. 6
	« ½	50½	«	N. N. O. 6
	« ¼	47	«	N. O. 4
9	28 - 11	47½	«	Noord. 4
	« 9¾	54	«	N. O. 2
	« 8	52	«	« « 2

Mei.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
10	28 - 6¾	49	Bewolkt, regen.	N. O. 4
	« «	52	Betrokken.	« 2
	« 7¼	54	Bewolkt.	« stil.
11	« 8½	55	Betrokken, mist.	N. N. O. «
	« 9	60	Bewolkt.	N. O. 4
	« 10	52½	Betrokken.	« « 6
12	« «	48½	Bewolkt.	« « 6
	« 10¼	51	«	N. N. O. 6
	« 10½	50½	Betrokken.	Noord. 4
13	« «	50½	Bewolkt.	N. N. O. 4
	« «	55	Betrokken.	« « 2
	« 10¼	52	Bewolkt.	Noord. 4
14	« 10½	53	Helder.	« « 4
	« 11¼	56	«	« « 4
	» 11½	49	«	« « stil.
15	« 11¾	54	Bewolkt.	« « «
	29 - «	56½	Helder.	« « 2
	« ¾	50	«	« « 2
16	« 1¼	52½	«	N. O. stil.
	« 1	64½	«	« « 2
	« 1¼	56	«	« « stil.
17	« 1¼	59	Helder.	Oost. stil.
	« 1	67½	Bewolkt.	N. O. «
		4 ure 70		
	« ¾	58½	Helder.	« «
18	« 1	61½	«	Oost. «
	« 1	72½	«	Z. O. «
	« 1¾	63½	«	West. «

Mei.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
19	29 1¾	65	Helder.	Z. O. «
	« «	73½	«	Z. Z. W. «
	« 2	61½	«	N. O. «
20	« 2½	69	«	Noord. «
	« 2¾	74½	«	Oost. 2
	« 3¼	67	Betrokken.	Noord. 2
21	« 3½	64	Betrokken, damp.	« stil.
	« 4	73½	«	« «
	« 4¾	64	Bewolkt.	« 4
22	« 5	61	Helder.	« 2
	« 5¼	63	Bewolkt.	« 4
	« 5	52	«	« 4
23	« 4¼	54	«	« 4
	« 3½	59½	«	« 2
	« 3	58	«	« 2
24	« «	58½	Helder.	N. O. 2
	« 2¼	62½	«	« 4
	« 2	60	«	« 4
25	« 1	59	«	« 2
	28 - 11¾	58	Betr., reg., donder.	Zuid, stil.
	« 11¼	56	Betrokken.	« 2
26	29 - ¼	59	Bewolkt.	Z. O. 2
	« »	70	«	« 2
	« ¾	58	«	West 4
27	« 2¾	57	«	« stil.
	« 3	63½	Helder.	Z. W. 2
	« 2¾	58½	Bewolkt.	West. 2

Mei.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
28	29 - 3¼	60	Bewolkt.	Z. W. 2
	« 4	61	«	West. 2
	« 4½	55½	Helder.	N. W. stil.
29	« 4¾	60½	Bewolkt.	Oost. «
	« «	66	«	N. O. «
	« «	67½	Helder.	« «
30	« 4½	62	«	Z. O. «
	« «	66	Bewolkt.	West. «
	« «	56	«	« «
31	« 4	62	«	Z. W. 2
	« 4¼	65	«	« 2
	« 4½	60½	Betrokken.	West. stil.

Gevallen regen 8 lijn.

Uitwaseming 56 «

Junij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
1	29 - 5¾	65½	Helder.	Z. W. stil.
	« 5½	69½	«	« 2
	« 5¼	59½	Bewolkt.	« 2
2	« 4¼	61	«	Z. O. stil.
	« 4½	64	«	N. N. O. 2
	« 4½	62	«	« 2
3	« 4¾	60½	«	N. O. 2
	« 4½	68	«	« 2
	« 4¼	64	Helder.	N. N. O. 2

Junij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
4	29 – 4	65	Helder.	N. stil.
	« 3¾	72½	«	« «
	« 3½	68	«	N. O.
5	« 3¼	69	Bewolkt.	Noord.
	« «	75½	«	N. N. W. 2
	« «	66	«	« 4
6	« «	65½	«	N. N. O. 2
	« 3½	70	«	N. stil.
	« 3½	61	«	« 4
7	« 3¼	65	«	N. N. O. 2
	« «	69	«	« 2
	« 3	68	«	« 2
8	« 2¾	68	«	N. O. 2
	« 2¼	72	Helder.	« stil.
	« 2	68½	«	» 2
9	« 1¼	70	«	N. O. stil.
	« 1	81	«	« «
	« 1¼	71	Bewolkt.	Oost 2
10	« 1½	69	«	« 2
	« 1¾	77	Helder.	N. O. 2
	« 2	72	Bewolkt.	« stil.
11	« 2¼	71	Bewolkt.	N. O. «
	« 2½	77½	«	N. N. O. 2
	« 3	62½	«	N. O. 4
12	« 3	60½	«	N. N. O. 4
	« 3½	61	«	Noord. 4
	« 4	53½	«	« 2

Junij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
13	29 - 3¾ « 3½ « 2½	56 57½ 55	Bewolkt. « «	Noord. 2 N. W. 2 « stil.
14	« 1¾ « ½ 28 - 10¼	60½ 68 64½	« « «	West. « Z. W. « « «
15	« 9½ « 9¾ « 10¾	66 66 56	« « «	Noord. « N. N. O. « Noord. 4
16	« 11½ 29 - ¼ « 1¾	58 60 56	« « Betrokken.	« 4 N. W. 2 « 2
17	« 2¾ « 3½ « 4¼	58 62 55½	Bewolkt. « «	Noord. 4 N. N. W. 4 Noord. 2
18	« 4¼ « 3¼ « 2½	58 62 55½	« « Helder.	« stil. N. W. 2 Noord. stil.
19	« 1¼ « 1 » ½	58½ 63 58½	Bewolkt. « «	N. W. « « 2 Noord. 4
20	« ½ « 1¼ » 2½	58 59 55½	« « «	« 2 N. W. 2 « 2
21	» 3½ « 3¾ « »	60 60 59	« « Helder.	« stil. « « N. «

Junij.	Barometer.		Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
	29	«	59½	Bewolkt.	N. O. «
22	«	3½	65	«	« « «
	«	3	62	«	N. W. «
	«	2½	66½	«	Z. O. «
23	«	1¾	78	«	« «
	«	1½	65½	Bewolkt, reg., donder en weerlicht.	Z. W. 2
	«	1¼	65½	Bewolkt.	« 4
24	«	«	69	«	W. Z. W. 4
	«	1½	63	«	Z. W. 4
	«	2	64	«	Noord 2
25	«	2½	65	«	W. N. W. 2
	«	3	59	«	N. stil.
	«	2¾	65	«	Z. O. 2
26	«	2	73½	«	Z. W. stil
	«	1½	63½	«	West. «
	«	1¼	64	«	N. W. 2
27	«	2½	67	«	« 2
	«	3¼	57	«	« stil.
	«	3¼	63	«	Z. W. «
28	«	3	74	«	« 2
	«	2	64	«	« 2
	«	1¼	67	«	« stil.
29	«	1	69	«	W. Z. W. 4
	«	1¾	60½	«	N. W. 4
	«	¾	58½	Bewolkt, regen.	West. 4
30	«	1	64	Bewolkt.	Z. W. 4
	28 -	11¾	59	Bewolkt, regen.	« 4

Gevallen regen 6½ lijn.
Uitwaseming 70 «

Julij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
1	29 - ¼	59	Bewolkt, regen.	West. 4
	« 1¾	61	Bewolkt.	« 4
	« 2	60	«	« 2
2	« 1¾	64	«	Z. W. stil.
	« 1	69	Betrokken.	« 2
	28 - 11½	62½	Bewolkt.	« 4
3	29 - «	60	«	West 2
	« 1¼	63	«	N. W. 4
	« 2¼	56½	«	« stil.
4	« 2	64	«	Z. Z. W. 2
	« 1¾	70	«	Z. W. stil.
	« 1½	64	«	« «
5	28 - 11¾	70	«	Oost. «
	« 10¼	69	« regen.	N. O. 2
	« 9¼	63	Bewolkt.	W. Z. W. 4
6	« 11	59½	« buijig.	Noord. 4
	29 - ¼	62	Bewolkt.	« 4
	« 1½	58	«	« 4
7	« 2	60	«	N. W. stil.
	« 2¼	62	«	« « «
	« 2¾	62	Betrokken.	West. «
8	« 2½	64	Bewolkt.	« 2
	« 3	65	«	N. W. «
	« 3	61½	Betrokken.	« stil.
9	« 2½	66½	Bewolkt.	Z. W. «
	« 2¼	68½	«	« 2
	« 1¼	64½	Betrokken.	« 2

Julij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
10	29 - $\frac{1}{4}$	67$\frac{1}{2}$	Bewolkt.	Z. W. 4
	« «	69	«	« « 4
	28 - 11$\frac{3}{4}$	64	Bewolkt, regen.	« « 4
11	« 11$\frac{3}{4}$	65	Bewolkt.	« 2
	« «	69	«	« 2
	« 10	64	Betrokken.	Z. O. 2
12	« 7$\frac{1}{2}$	64	Bewolkt.	Z. W. 4
	« «	68	«	« 4
	« 8$\frac{1}{2}$	60$\frac{1}{2}$	«	« stil.
13	« 8$\frac{3}{4}$	59	« regen.	Noord. 4
	« 10	60	« buijig.	N. W. 4
	« 11$\frac{1}{4}$	60	« «	« 6
14	29 - $\frac{1}{4}$	60	Bewolkt.	« 4
	« 1	62	«	« 4
	« 1$\frac{1}{2}$	58	« buijig.	« 4
15	« 1	62	Bewolkt.	N. N. O. 2
	« $\frac{3}{4}$	67$\frac{1}{2}$	«	« 2
	29 - «	62	Betrokken.	N. O. stil.
16	28 - 10$\frac{1}{2}$	61	« regen.	Oost. «
	« 10$\frac{1}{2}$	63$\frac{1}{2}$	Bewolkt, regen.	Z. O. «
	« 10$\frac{3}{4}$	58	Bewolkt.	« «
17	« 10$\frac{3}{4}$	62$\frac{1}{2}$	«	Z. stil.
	« 11$\frac{1}{2}$	72	«	Z. W. «
	« 11$\frac{1}{2}$	65$\frac{1}{2}$	«	Noord. «
18	« 11$\frac{1}{2}$	67	«	N. O. «
	« «	73	«	Noord. «
	« 11	66	Helder.	N. O. «

Julij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
19	28 - 9 « 8¾	69½ 69	Bewolkt. Betrokken.	N. O. 2 Z. W. stil.
20	« 9½ « 9½ « 10	66 71 65½	Bewolkt. « «	Z. W. 2 « stil. N. O. «
21	« « « « « 9¾	67 74 65½	« « «	Z. W. « « « Zuid. 4
22	« 9½ « 9¾ « 11	63 65 64	Bewolkt, regen. « « « «	Z. Z. W. 4 W. Z. W. 2 Z. W. 4
23	« 11½ « 11¾ » 11½	66 70½ 63½	Bewolkt. « Betrokken.	« « 2 « « 2 Z. O. stil.
24	« 10½ « 10¼ « 10½	67 71½ 65	Bewolkt. « «	« « 2 « « 2 Z. W. 4
25	« « « 10¾ « «	65½ 71 65	« » «	Zuid. 4 Z. W. 4 « 4
26	« « « 11 « 11¼	65½ 67½ 61	« « «	« « 4 « « 4 Zuid, stil.
27	« 11 « 11½ « 11	67 65 64	« « «	Z. W. 2 West. 2 « 2

Julij.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
28	28 - 10¼	64	Bewolkt, regen.	Zuid. 2
	« 9	68½	« donder.	Z. W. 2
	« 8¼	62	Betrokken, regen.	« « 6
29	« 7¾	64	Bewolkt, regen.	« « 4
	« 8	68½	Bewolkt, buijig.	West. 4
	« 8¼	61½	Bewolkt.	Z. W. 2
30	« 8½	64	«	Zuid. 4
	« «	65	«	Z W. 4
	« 9	59	«	« « stil.
31	« 9¾	60½	Bewolkt, buijig.	Z. W. 4
	« 10¼	62½	« «	« 4
	« 10	57½	Bewolkt, reg., weerlicht en buijig.	Zuid. 6

Gevallen regen 36 lijn.

Uitwaseming 45 «

Aug.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
1	28 - 10½	59	Bewolkt.	Z. W. 4
	« 11¼	63½	«	« 4
	« «	55½	Betr., donder, weerl. en zware regen.	« 2
2	« 10	59	Bewolkt.	Zuid. 2
	« 10¼	67½	«	N W. 2
	« 11¼	55¼	«	West. 2
3	29 - ¼	59½	«	N. W. 4
	« 1	62	«	W. N. W. 6
	« 1¼	56	«	West, stil.

Aug.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
4	29 - ½ 28 - 11¾ « 11½	56½ 62 57	Bewolkt, regen. Bewolkt. «	Z. W. « N. W. 2 « stil.
5	« 11 « 11½ 29 - ½	57 62 57	Bewolkt, regen. Bewolkt. «	« 2 « 4 West, stil.
6	« ¾ « 1½ « 1¾	63½ 66½ 60½	« « Betrokken.	W. Z. W. 2 N. W. stil. W. N. W. «
7	« 2 « 2½ « 2¾	62 66 59	« « Helder.	W. N. W. 2 West. stil. Z. W. 2
8	« 2½ « 2 « ½	61½ 70½ 61	Bewolkt. « «	Zuid. 2 N. W. 2 N. O. stil.
9	28 - 10¾ « 10½ « 10¾	63 67 61	Betrokken, regen. Bewolkt. Helder.	Zuid. 2 Z. W. 2 « stil.
10	« « « 11¼ « 11¾	64 66½ 59½	Bewolkt. « «	W. N. W. 2 West. 2 N. W. stil
11	« 11½ 29 - « « «	63½ 65 61	« « Betrokken.	W. N. W. « « « « « « «
12	28 - 11¾ « « 29 - »	64 71 63½	Bewolkt. « «	N. O. « Z. W. « West. «

Aug.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
13	28 - 11½	64	Betrokken, regen.	Z. W. 2
	« «	67½	« «	« 4
	29 - ½	64½	Betrokken.	« 2
14	« 1	64	Bewolkt.	Z. Z. W. 2
	« 1¼	70	«	« stil.
	« «	64½	Helder.	Z. O. 2
15	28 - 9¾	68½	Bewolkt.	Zuid. 2
	« 10¾	67½	«	Z. W. 6
	29 - ¾	58½	»	West. 2
16	« 1½	62	«	W. N. W. 2
	« 2	63½	»	Z. W. 4
	« 2¼	59½	Betrokken, regen.	West, stil.
17	« 3½	60½	Bewolkt.	N. W. stil
	« 3¾	66½	Helder.	« 4
	« 3½	63½	Bewolkt.	West, stil.
18	« 3¼	65½	«	N. W. 2
	« 3¾	67	«	« « 2
	« 3½	63	«	Noord. 2
19	« 3¾	66	Betrokken.	N. O. stil.
	« 4	72	Bewolkt.	« «
	« «	65½	«	N. stil.
20	« «	66½	«	N. O. «
	« 3¾	69	«	« 2
	« 3½	66	Helder.	« stil.
21	« 3	66	Bewolkt.	Z. O. 2
	« 2½	78	«	N. O. 4
	« 1¾	66	Helder.	« stil.

Aug.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
22	29 - 1	67	Betrokken.	Z. O. 2
	« «	73	Bewolkt.	« stil.
	« «	67½	Betrokken.	Noord «
23	28 - 11¾	68	Bewolkt, regen.	Z. W. 2
	29 - ¼	68½	Bewolkt.	N. W. stil.
	« 1	59	Betrokken.	Z. O. 2
24	« «	63	Bewolkt.	« 2
	« ¼	71	«	Z. W. 2
	28 - 11¼	58	Helder.	« stil.
25	« 9¾	64	Bewolkt.	« 4
	« 10¼	66	«	« 4
	« 10¼	61½	Bewolkt, buijig.	« 4
26	« 10¼	60½	« regen.	« 4
	« «	65	Bewolkt.	« 2
	« «	60	Bewolkt, regen.	« 4
27	« «	60	«	Z. Z. W. 2
	« «	66½	Bewolkt.	Z. W. 2
	« 10½	60	«	« stil.
28	« 10¾	62	«	« 2
	« 11	68	«	« stil.
	« 9½	61½	«	N. O. «
29	« 8¾	63	«	Z. O. 4
	« «	64	Bew., reg. en donder.	Z. W. 4
	« 9¼	60	Bewolkt, regen.	« « 6
30	« 10¾	61	Bewolkt.	« 6
	« 11¾	65	«	« 6
	« «	59	«	« 2

Aug.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
31	29 - 1/4	60	«	Z. W. 2
	« 3/4	65½	«	« 2
	« 1½	58½	«	West, stil.

Gevallen regen 25½ lijn.

Uitwaseming 38½ «

Sept.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
1	29 - 1¾	60	Bewolkt.	Noord, stil.
	« 2½	65	«	« 2
	« 3	57½	Helder.	« stil.
2	« 2¾	64	Bewolkt.	Z. W. «
	« «	67	«	Zuid. 4
	« 2	60	Helder.	Z. W. 4
3	« ¾	61	Bewolkt, regen.	Z. W. 4
	« ½	67	Bewolkt.	« « 4
	« «	60	Bewolkt, buijig.	West. 6
4	« 1	59½	Bewolkt.	W. N. W. 4
	« 2	65	«	West. 4
	« 1¾	59½	«	« 4
5	« 1	64	Betrokken.	Z. W. 4
	« ¾	69	Bewolkt.	« « 4
	« ½	62	«	« « 2
6	« ¼	62	«	« « 4
	«	68½	«	« « 2
	28 - 11¾	61½	«	« « 2

Sept.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
7	29 - 1	61	«	West. 2
	« 2	63	«	Z. W. 2
	« ½	58	«	« « stil.
8	« ¾	60	«	« 4
	« «	65	«	« 8
	28 - 10¾	62	Betr., reg., buijig.	« 8
9	« 11¾	58	Bewolkt.	West. 4
	29 - ¾	61½	«	Z. W. 4
	« «	58½	«	West 4
10	« 1	57	«	W. N. W. 6
	« 2½	58	«	« 6
	» 5½	51½	«	West. stil.
11	« 2	54	Helder.	Z. Z. O. 4
	« ¼	66	Bewolkt.	Z. W. 4
	28 - 10½	61	«	« 6
12	» 11½	58½	«	West. 4
	29 - 1	60	«	« 4
	« 1¾	56½	Betrokken.	N. W. 2
13	« «	54	Betrokken, regen.	Z. stil.
	« «	57	Bewolkt.	Noord. 2
	« 2¾	52½	Helder.	« stil.
14	« 4	54	Bewolkt.	« 2
	« 4¼	58	«	« 2
	« 4½	53	Helder.	« 2
15	« 5¾	54	«	Oost. 2
	« 3¼	62	Bewolkt.	N. O. 4
	« 5¼	55½	«	« 4

Aug.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
16	29 - 2¾	55½	«	Oost, stil.
	« «	64	Helder.	« 2
	« «	54	«	« stil.
17	« 2¾	55	Helder.	N. O. stil.
	« «	65	«	« 2
	« 2½	56	«	« 4
18	« 2¾	55	Bewolkt.	« 2
	« 5¼	61	«	« 4
	« 5½	57	«	« 4
19	« 5	54	«	« 4
	« 5¾	59	«	N. N. O. 4
	« 5	56	Helder.	« 2
20	« 2¼	54	Bewolkt.	N. O. 2
	« 1½	59	«	« 2
	« 1	55	Helder.	« 4
21	« ¼	53	Bewolkt.	« 2
	« ½	58	«	« 4
	« ¾	54	«	« 2
22	« 1¼	54	Helder.	« 2
	« «	61½	Bewolkt.	« 4
	« ½	56	Betrokken.	« stil.
23	28 - 11½	56	Betrokken, mist.	Z. O. «
	« 11	60	Betrokken.	Zuid. «
	« 9¼	56	«	Z. W. 2
24	« 6¾	59	Bewolkt.	Zuid, stil.
	« 5¾	64	Betrokken.	Z. W. 2
	« 4¾	59½	Bewolkt.	« 4

Sept.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
25	28 - 4¼	56	Betrokken, regen.	West, stil.
	« 5¾	59	Bewolkt.	N. W. 2
	« 7¾	54	Helder.	« 4
26	« 9	54	Bewolkt.	N. O. stil.
	« 10	59	Betrokken.	Noord. 2
	« 11½	53½	Bewolkt.	« stil.
27	29 - 7½	53	«	« 2
	« 2½	56½	«	N. O. 4
	« 4	50½	Helder.	« 2
28	« «	49½	Bewolkt.	» 2
	« 5½	55½	« «	« 4
	« 5¼	51	Helder.	« 2
29	« 1¾	50	Bewolkt.	« 4
	« 1¼	53	«	« 4
	« ½	50	Betrokken.	« stil.
30	28 - 11½	49	Bewolkt.	Noord. «
	« 11	53½	Betrokken.	N. W. «
	« 10¾	50½	«	Zuid. «

Gevallen regen 16½ lijn.

Uitwaseming 31½ «

Oct.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
1	28 - 11	42½	Helder.	Z. O. stil.
	« 10¾	54½	Bewolkt.	N. O «
	« 10½	52	«	N. N. O. «

Oct.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
2	28 - 11¾	55	«	N. O. stil.
	29 - «	60½	Betrokken.	O. N. O. 2
	« «	56	Betrokken, regen, mist.	« stil.
5	28 - 11	« «	Bewolkt, mist.	Oost. «
	« 11¼	66	Bewolkt.	Z. O. «
	« 11¼	59½	Betrokken.	« «
4	« 11½	56	Bewolkt.	« «
	« 11¼	62	Bewolkt, regen	« «
	« 10¾	59	Bewolkt.	« «
5	« «	57	Helder.	Zuid. «
	« 10½	63	Betrokken.	« «
	« 9¼	57	Bewolkt.	« «
6	« 8½	« «	«	Z. W. 2
	« 8¾	59½	«	Z. Z. W. 4
	« 9¾	53½	Bewolkt, regen.	Zuid. 4
7	« 10	50	Bewolkt	Z. O. 4
	« 9	56	Betrokken, buijig.	Zuid 6 à 8
	« 11¼	53	Bewolkt.	Z. W. 4
8	» 10	56	«	Zuid. 4
	« 10	63	«	Z. Z. W. 4
	« 11	56	Helder.	Z. W. 4
9	29 - ¼	53	«	Z. Z. O. 2
	28 - 11¾	63	Bewolkt	Z. O. 2
	« 10¼	59½	«	Zuid. 2
10	« 11¼	55	»	Z. Z. W. 4
	29 - ½	58½	«	Z. W. 6
	» 1½	52½	Betrokken.	« 4

Oct.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
11	29 - 2½ « 5½ « «	54 56½ 52	Bewolkt. « Helder.	« « 4 Z. W. 2 Z. W. 4
12	« 2¾ « 1 28 - 11½	50 59 50½	Bewolkt. « «	Z. Z. O. 2 Z. O. stil. « «
13	« 9½ « 9¼ « 8¾	55 61½ 56	« « Betrokken, regen.	« 2 Zuid. 2 Z. W. 2
14	« 9½ « 10½ « 11	48 53 51	« « «	Noord, storm. N. N. W. st. N. W. «
15	« 11 « 11¼ « 10	50 49½ 49	Bewolkt. Betrokken. «	West. 4 W. N. W. 4 Z. W. 4
16	« 8¼ « 7½ « 6¾	47 48½ 48½	Bewolkt. Bewolkt, regen. Betrokken.	Zuid. 2 Z. Z. O. 2 Z. O. stil.
17	« 6¼ « « « «	47 53 50½	Bewolkt. Betrokken, regen. «	Oost, stil. Z. O. « Oost. «
18	« 6½ « 7½ « 9	48 51½ 48½	« Betrokken. Bewolkt.	N. N. O. « N. W. 2 « 2
19	« « « 8½ « 8¾	46 54 53	Betrokken, regen. Betrokken. Betrokken, regen.	Z. O. 2 Z. Z. O 2 Zuid. 4

Oct.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
20	28 - 9¼	53	Bewolkt, regen.	Z. W. 4
	« 9¾	57	Bewolkt.	Z. Z. O. 4
	« 8¾	54	Betrokken, regen.	« 6
21	« 9	53	Bewolkt.	« 2
	« 9½	56½	«	Z. Z. W. 2
	« «	52	«	Zuid. 4
22	« 9¾	50	«	« 4
	« 10¾	56	«	Z. W. 4
	29 - ¼	47	Helder.	Z. O. stil.
23	« «	44	Bewolkt.	Oost. «
	28 - 11¼	55	«	N. O. 4
	« 10¼	49	Helder.	« 2
24	« 9¼	47	Bewolkt.	Z. O. stil.
	« 9¼	54½	»	N. O. 2
	« 8¾	51½	Betrokken.	Z. O. 2
25	« «	55	Bewolkt.	« « 4
	« 8¼	59	«	Z. Z. O. stil.
	« 9¾	48	Helder.	Z. O. «
26	« 9½	49	Bewolkt.	Oost. «
	« 8½	54	Betrokken, regen.	O. Z. O. «
	« 7¾	50	Bewolkt.	« «
27	« 8	49	«	Z. O. «
	« 8½	54	«	Zuid. 2
	« 9¼	50½	«	Z. W. 2
28	« 10¾	47	«	Z. Z. W. stil.
	« 11¾	55	Helder.	West. «
	29 - 1	47	«	« «

Oct.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
29	28 - 1 « 1¼ « 1¾.	47 53 52	Bewolkt. Betrokken. Betrokken, regen.	Zuid. stil. Z. Z. W. « Z. O. «
30	« 2 « 2 « 1¾	52 55 53	Betrokken, mist. « regen. Betrokken.	« « Zuid. « Z. O. «
31	« 1 « 11¾ « «	49 59 52	Betrokken, mist. Bewolkt. «	« « « « « 2

Gevallen regen 42½ lijn.

Uitwaseming 15½ «

Nov.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
1	29 - ½ « 2¼	49½ 56	Betrokken, regen. Bewolkt.	Zuid. 2 « « 2 2
2	« « 28 - 11¾ 29 - 1¼	53 59½ 57	« « «	« stil. « 2 Z. W. 2
3	« 1½ « 2¼ « 3	53 56 51½	« « «	Z. O. 2 Z. W. stil. Zuid. 2
4	« 3¾ « 4 « 4¼	50 54½ 51	« « Helder.	Z. W. stil. « 2 « 2

Nov.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
5	29 - 3¾ « « « 3¼	53 56½ 54½	Bewolkt. « Betrokken.	Z. W. 2 « « 2 « « 4
6	« 3 « « « 2½	55 56 53	« Bewolkt. Betrokken.	« « 4 « « 4 « « 4
7	« 1¼ « ½ « «	48 53½ 48	Bewolkt. « Helder.	Z. Z. O. 2 Z. W. stil. « 2
8	» « « « « ¼	48 50 49½	Betrokken, mist. Bewolkt, damp. Betrokken.	« stil. Noord « West. «
9	« ½ « ¾ « ½	45 51½ 40	Bewolkt. « Helder.	« « Zuid. « « «
10	28 - 11¾ « 11½ 29 - 3	43 48 43	Bewolkt. « Helder.	Oost. 2 N. O. 4 « 4
11	« 4¾ « 5 « 5	39 45½ 41½	« Bewolkt. Betrokken.	Z. O. stil. « 2 « 2
12	« 4¾ « 5½ « 2	40 47½ 40	Bewolkt. « Helder.	« 4 « 2 « 4
13	« ½ 28 - 11¼ « 8¾	39 40 38	Bewolkt. « Betrokken.	« 4 « stil. « 4

Nov.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
14	28 - 7½	40	Betrokken, mist.	Z. Z.O. 2
	« 7	46	Betrokken.	« 2
	« 8	44	Bewolkt.	Z. W. 2
15	« 6	45	«	Z. O. 4
	« 5	48	«	Z W. 2
	« 7¾	44	« regen.	« 6
16	« «	40	Bewolkt.	Z. O. 2
	« 6	49	« buijig.	« 2
	« 5¾	47	Betrokken, regen.	Z W. 2
17	« 8¾	42	Bewolkt.	Z. W. 2
	« 9¼	47½	«	« 4
	« 10¼	44½	«	« 4
18	« 10½	44	«	Z. O. 4
	« «	48	Betrokken, regen.	Zuid. 2
	« «	47	«	« 4
19	29 - ½	46	Bewolkt.	Z. O. stil.
	« «	49½	« regen.	Zuid. 2
	28 - 11½	51	Betrokken.	« 4
20	« 11¼	49	Betrokken, regen.	« 2
	« 10¼	52½	Bewolkt	Z. Z.O. 2
	» «	48	Betrokken.	« 2
21	« 9½	48	Bewolkt,	« stil.
	« 10	49½	«	Z. W. 2
	« 11¼	46	«	« 2
22	« 11½	46½	»	« 4
	29 - ½	48	«	Zuid. 4
	28 = 10¼	«	Betrokken, regen.	Z. Z.O. 6

Nov.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
23	28 - 9½	49½	Bewolkt, regen.	Z. W. 6
	« 9¼	51	« buijig.	« 6
	« «	49	Helder.	« 8
24	» 10¾	49	Bewolkt.	« 6
	« 11½	51	«	« stil.
25	« 9¾	47	«	Z. Z. O. «
	« «	49	«	Zuid. «
	« 9	48	Betrokken.	« «
26	» 8½	46	Bewolkt.	Z. Z. O 4
	« 9¼	48	«	Z. Z. W. 4
	« 9	48	Betrokken.	Zuid. 4
27	« 8½	50	«	« stil.
	« 8¾	51½	«	« 2
	« 9¾	48	Bewolkt.	« 2
28	« 9½	43	«	Z. Z. O. 2
	« 7½	44	Betrokken, regen.	« 2
	» 5¾	45	«	« stil.
29	« 6	43	Bewolkt.	Z. W. «
	« 6½	46½	«	« 2
	« 4½	42½	«	West. 6
30	« 5¼	41	«	Z. W. 4
	» 5½	45	«	« 4
	« 5¾	43	«	« 4

Gevallen regen 18 lijn.

Uitwaseming 10 «

Dec.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
1	28 - 6½	44	Bewolkt.	Z. W. 2
	« 6¼	44	«	« 2
	« 5½	46¼	« regen.	« storm.
2	« 5	43	Bewolkt.	Zuid. 4
	« 5¼	43½	«	« 4
	« 5½	37	Helder.	« stil.
3	« 3¾	40	Betrokken, regen.	N. N. O. «
	« 4¼	42	Bewolkt.	Noord. «
	« 7½	43	« regen.	« «
4	« 8¾	40	Bewolkt.	Zuid. «
	« 8½	43	«	Z. Z. W. 2
	« 7	41½	Betrokken, regen.	Z. W. 4
5	« 7½	41	«	N. W. 6
	« 9½	45½	Bewolkt.	West 4
	« 6¾	40	Betrokken.	Zuid. 6
6	« 2	45	Betr., reg., buijig.	Z. W. storm.
	« 4½	46	Bewolkt, buijig.	West, storm.
	« 8¼	44	«	West. 6
7	« 10¾	42	Bewolkt.	« stil.
	« 11¾	46	«	W. N. W. «
	29 - 1½	41	Betrokken.	West. «
8	« 5	39	Bewolkt.	Z. W. «
	« 5¾	42	«	« «
	« 4¼	38½	«	Zuid. 2
9	« 4	37	«	Z. Z. O. 2
	« 5¼	41	«	Zuid. 2
	« «	38	«	« 4

Dec.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
10	29 - 4½	38	Bewolkt.	Z. W. stil.
	« 5	40	«	« «
	« 6½	38	Helder.	« «
11	« 7¾	31	Bewolkt, mist.	« «
	« 8	37½	Helder.	« «
	« 8½	30	Bewolkt, damp.	Oost. «
12	« 8¼	32½	Betrokken, damp.	Noord. «
	« 8	37½	Bewolkt.	N. O «
	« 7¾	32½	Helder.	« «
13	« 6¼	30	«	Oost. 2
	« 6	32	Bewolkt.	N. O. stil.
	« 5¾	29½	Helder.	« 2
14	« 4½	24½	«	Oost, stil.
	« 4	30	«	O Z. O. 2
	« 3½	25	«	Oost, stil.
15	« 2½	27½	Betrokken.	N. O. «
	« 2	29½	Bewolkt.	« «
	« 1¾	26	Helder.	« «
16	« «	23	Bewolkt.	Oost. «
	« 2½	26½	Betrokken.	O. N. O. 4
	« 4	23	« mist.	« «
17	« 4½	22	Betrokken, mist.	Z. Z. O. stil.
	« 4	28½	«	Zuid. «
	« 3	33	Betrokken, regen.	« «
18	« 2½	37	Betrokken, zware mist.	Z. W. «
	« 2¼	40	Bewolkt, mist.	Noord. «
	« 2½	34	Helder.	« 4

Dec.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
19	29 - 4¼ « « « 5¼	27½ 26½ 22	Bewolkt. « Helder.	N. O. 4 « 4 Noord. 4
20	« 5½ « 5¼ « 5½	22 24 21½	Bewolkt. Helder. «	N. O. 4 « 4 « 4
21	« 5½ « 5 « 4½	21 25 23	« « «	« stil. « 2 « 2
22	« 5 « 2¼ « 2	21½ 26½ 23	« « «	» 2 « 2 « 2
23	« 1¾ « « « 1½	25 31 30	Bewolkt. « Bewolkt, sneeuw.	« stil. Noord. « N. O. 2
24	« 2¼ « 2½ « 4¼	29 31 25½	Bewolkt. « Helder.	« 2 « 4 « stil.
25	« 6 « 6¼ « 7	24 29 25	« « «	« « « « « «
26	« « « 6¾ « 6½	27 29 28½	Bewolkt. Helder. «	O. N. O. « N. O. « « «
27	« 6 « 6 « 5¾	23 26½ 28	« Betrokken. Helder.	« « « « « «

Dec.	Barometer.	Thermometer.	Luchtsgesteldheid.	Winden, streken en krachten.
28	29 - 5½	23	Helder.	N. O. stil.
	« 4¾	31	«	Z. O. «
	« «	23	«	« «
29	« 4½	26	Bewolkt.	Oost. 2
	« 4	30	Helder.	« «
	« 3¾	20	«	« «
30	« 1¾	16½	«	N. O. «
	« 1	24½	«	Oost. «
	« ¼	16½	«	« 4
31	29 - »	14½	«	N. O. 4
	28 - 11	21	«	« 4
	« 11	17	Bewolkt.	« stil.

Gevallen regen 2½ lijn.

Uitwaseming onzeker door de vorst.

Koningrijk.

RONINGEN.	DRENTHE.	GROOT-HERTOGDOM LUXEMBURG.	TOTAAL.
47,111	28,583	90,841	1,340,886
37,848	14,911	39,278	552,160
18,243	6,174	26,566	367,313
6,576	1,814	8,369	87,410
74,292	122,393	225,496	1,506,849

